

සදහම් සිසිල

පූජ්‍ය පිටිගල ගුණරත්න ස්වාමීන් වහන්සේ.

නමෝ තස්ස හගවතො අරහතො සම්මා සම්බුද්ධස්ස.

සංසාර කතරින් එතෙරවනු කැමැති සත්පුරිස, කාරුණික, සැදැහැති පින්වතුනි. අදත් මේ හැම දෙනාම මේ උතුම් පූජ්‍ය භූමියට එකතු වූනේ රැස්වූනේ උදාර බලාපොරොත්තුවක් ප්‍රාර්ථනාවක් හදවතේ පහළ කර ගෙනයි. ලොව්තුරා බුදුරජාණන් වහන්සේ දකින්න, සධම්ම දැකගන්න, සසර දුක් ගෙවලන්න කියන මේවා අපේක්ෂාවයි, බලාපොරොත්තුවයි, ප්‍රාර්ථනාවයි මේ හැම දෙනාගේම සන්ථානයේ පවතින්නේ.

සද්ධම්මයට අපේ සවන්පත් හොඳට යොමුවූනොත් එහෙනම් ඇත්තටම මොකක්ද මාර්ග ආයාසි සත්‍යය? නිරෝධ ආයාසි සත්‍යය මොකක්ද? සමුදය ආයාසි සත්‍යය මොකක්ද? දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය මොකක්ද? කුමක් විය යුතුද?

දැන් බලන්න, දුක කියල මබ හඳුනාගන්න දේ මොකක්ද කියල. මබ දුක කියල හඳුනාගන්න දේ මොකක්ද? මේ කස දුකයි, මේ රූපය දුකයි, මේ ආහාරයෙන් හටගන්න රූපය දුකයි කියල මබ දකිනවා. මේ ස්පඨියෙන් හටගන්න වේදනා, සංඤා, චේතනා දුකයි කියල දකිනවා. නාම රූපයෙන් හටගන්න විඤ්ඤාණය දුකයි කියල දකිනවා. දැන් බලන්න, දුකෙන් මිදුණු රහතන් වහන්සේ, අපි ඒ පුද්ගල ගාවයෙන් දකින රහතන් වහන්සේ, ඔය දුකෙන් මිදිලද? උන් වහන්සේට ඔය ටික නැද්ද? ඒ ටිකත් තියෙනව. කසක් තියෙනව. කස නිසා වේදනා, සංඤා, චේතනා පහළවෙනවා. අර බොජ්ඣංගය සූත්‍ර කියවන කොට කොට්ටර වේදනාවට බර වෙලාද කියල පේනව. එහෙනම්, අපි දුකයි කියල කිව්වෙ මේ ටිකට නේ. එහෙනම් අපිට දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය හම්බ වෙලාද? අපි දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය හඳුනාගෙන තියෙනවද? ඔන්න අපිට අපේ අඩුවක් පේනවා. එහෙනම් මේ ටික නොවේ නම් දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය, මොකක්ද දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය? මොකක් විය යුතුද දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය?

පින්වතුනි, බුදුරජාණන් වහන්සේ දුක පිළිබඳව කල දේශනය මේ ලෝකෙ නව කෙනෙකුට පෙන්නන්න පුලුවන්, අවබෝධ කරගන්න පුලුවන් දෙයක් නෙවෙයි. නවාගතයන් වහන්සේ නමකටම අවබෝධ කරගන්න පුලුවන් ධර්මයක්. බුදු, පසේ බුදුවරයන් වහන්සේලා ඒ ධර්මය අවබෝධ කර ගන්නව. අනෙක් හැම කෙනෙක්ම අහලමයි ඒ ධර්මය අවබෝධ කරගත්තට ඔහු. ඔව්වර මහා නුවණින් පිරිපුන්, සැරිසුන් භාමුදුරුවන්ටත් අස්සපි භාමුදුරුවන්ගෙන්, **යෙ ධම්මා හෙතුප්පහවා තේසං හේතුං නවාගතො ආහ** - මේ ගාථා පදය ඇහෙනකම් බැරිවුනා නේ ඔය අවබෝධය ලබන්න. උන්වහන්සේ දැනගෙන හිටියා හැබැයි ඒ වෙනකොටත් මේ කස නම් දුකයි කියල, පිළිකුල් කියල, අනිත්‍යයි කියල, අශූභයි කියල. ඒත්, දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය දැනගෙන ඉඳල නෑ.

එහෙනම් දුක්ඛ ආයාසි සත්‍යය මොකක්ද? **සංඛිත්තෙන පංචුපාදානක්ඛණධා දුක්ඛා** කියල අපි හරි ලේසියෙන් නම් කරනවා. එහෙම නම් කරල අපි පංච උපාදානස්කන්ධය කියන අදහස ගලපන්නෙ අපි දන්න දේකට. අපි දුකයි කියල දන්න දේකට නමයි ඒක ගලපන්න යන්නෙ. ඒ නිසා අපට අපථිය, අදහස හරියටම මතුවුනේ නෑ. රූපය උපාදාන නෑ. රූපය පිළි බඳව දේශනා කළේ, **සාසවා උපාදානියා, සාසවා උපාදානියා**, රූපය ලෝභ සහිතයි. ද්වේෂ සහිතයි, මෝහ සහිතයි, රූපය ලෝභ අද්වේෂ අමෝහ සහිතයි. ඒ කියන්නෙ රූපය හේතු සහිතයි කියල දේශනා කරන්නෙ නෑ, හේතු විප්‍රසූක්තයි. අහේතු - හේතුවට අදාල නෑ. රූපය ලෝභ සහිතත් නෑ, ද්වේෂ සහිතත්

නැ. මෝහ සහිතත් නැ. අලෝභ, අද්වේෂ, අමෝහත් නැ. රූපයේ ආශ්‍රවත් නැ. රූපයේ උපාදානත් නැ. එහෙත්ම මොකක්ද, රූප උපාදානය කියන්නේ? රූප උපාදාන කියන දූත මොකක්ද? රූපය කොහොමද උපාදාන වෙන්නේ? දුක්ඛ ආයී සත්‍යයට එන්න මෙන් මේ නුවණ, මේ වැටහීම අපි ලබන්න ඕන. පින්වතුනි, සතර මහා ධාතුව, සතර මහා ධාතුවෙන් උපත්, උපාදායයි. මෙන් මේ ටික අටවිසි රූප හැටියට දක්වනවා. උපාදාය රූප විසිහතරයි, සතර මහා භූත හතරයි, විසිඅටයි. අටවිසි රූප. මේ අටවිසි රූපය තමයි රූපය.

දැන් අපට රූප උපාදානස්කන්ධය දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කියන නැතට එනකොට මෙන් මේ ධාතුව මත පිහිටලා, ධාතුව රැස්වීමෙන් හටගන්න භෞතික රූපයක් මත පිහිටලා දුක්ඛ ආයී සත්‍යයට එන්න බැ. ඒක දුකක්. ඒ ටිකත් දුක තමයි. මෙකෙ කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්, නහර ආදියෙන් යුක්ත, සතර මහා ධාතුවෙන් උපත්, මේ රූපය දුකක් තමයි. හැබැයි, දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කියන්නේ එතැනටම නෙවෙයි. එහෙත්ම, මේ ටික දුක්ඛ ආයී සත්‍යය නොවේ නම් මොකක්ද දුක්ඛ ආයී සත්‍යය?

දැන් අපි බලමු, ධාතුව කියන්නේ මොකක්ද කියල. පඨවි, ආපො, තෙජෝ, වායො, සතර මහා ධාතූ. සතර මහා ධාතුව යම් තැනක යම් ආකාරයකින් එකතු වෙන කොටයි රාගි වෙනකොටයි අපිට මේ ලෝකෙ හමුවෙන භෞතික රූපයක් ලැබෙන්නේ. මේ ධාතුව යම් තැනක, යම් යම් ආකාරයෙන් රාගි වෙනකොට. පෙර නො තිබුණු වණි, ගන්ධ, රස, ඔජා, මේවා හටගන්නවා. මේවා කියනවා උපාදාය කියල. පෙර නො තිබීම හටගන්නවා. දැන්, පඨවි, ආපො, තෙජෝ, වායො සතර මහා ධාතුව වෙන් වෙන්ව ගන්නහම, වණි නැ. ගන්ධ නැ, රස නැ, ඔජාමය ගුණ නැ. නමුත් මේ ධාතුව යම් යම් ආකාරයෙන් යම් යම් ප්‍රමාණයට එකතුවෙනකොට, සමූහ වෙන කොට, ඒ ඒ ප්‍රමාණයට වණියක්, ගන්ධයක්, රසයක්, ඔජාවක්, ඒ අලුතෙන් පෙර නැතිවම හටගන්න දේට කියනවා උපාදාය කියල.

දැන් අපි දළ වශයෙන් මෙහෙම කල්පනා කළොත් – සතර මහා ධාතුව ඇති තැන, හටගන්න දේ තියෙනවා. සතර මහා ධාතුව ඇසුරුකොට, සතර මහා ධාතුව නිසා, හටගන්න සියලු දේට යි උපාදාය රූප කියල කියන්නේ. දැන් මේ රූපය දුකයි. හැබැයි, දුක්ඛ ආයී සත්‍යයට අයිති නැ. දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කියන්නේ මිට වඩා වෙනස් එකක්. ඔබට ගැටලුවක් ඇති එහෙත්ම මොකක්ද? දැන් අපි බලන්න ඔන දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කියන්නේ, ඒ ආයී සත්‍යයෙ දුක පිරිසිදු දකිනකොට, සමුදය ප්‍රභාණය වෙන දේට. සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්නේ, දුක පිරිසිදු දකිනකොට. අපි යමක් දකිනකොට සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා නම්, ඒ සමුදය ප්‍රභාණය වෙන දේටයි අපි දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කිය යුත්තේ. දැන් අපි දුක කියල යමක් දැක්කට, සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්නේ නැත්නම්, ඒකට දුක්ඛ ආයී සත්‍යය කිය යුතු නැ. එනකොට දුක්ඛ ආයී සත්‍යය නම්, ඒ දුක්ඛ ආයී සත්‍යය අවබෝධ වෙනකොට, පිරිසිදු දකිනකොට, සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්න ඕන. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා කියන්නේ, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙන්න ඕන. නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා කියන්නේ, මග වැඩෙන්න ඕන. මේ සතර කෘත්‍යයම කෙරෙන්න ඕන, මේ එක කායීයකින්. එහෙත්ම දැන් අපිට පැහැදිලියි, දුකයි කියල මොනවා හරි බල බල ඉඳල හරියන්නේ නැ. අපි බලන දේ තුළ සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවාද? නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවාද? මග වැඩෙනවාද?

ඔන්න සම්මා දිට්ඨිය කියල කිව්වෙ ඔන්න ඔකට. දැන් අපි යමක් කරනකොට අපේ නුවණ පිහිටලා තියෙන්න ඔන මෙහෙම බලනකොට මෙක දුරු වෙනවා, මෙක සාක්ෂාත් වෙනවා, මෙය වැඩෙනවා කියල. මේ සතර පළේම නුවණයි වැඩෙන්න ඕන. මොනවා හරි බල බල ඉන්න එක නෙවෙයි. එනකොටයි ඔන්න අපිට ආයී සත්‍යය හමුවුනයි කියල කියන්න වෙන්නේ. ආයී සත්‍යය හමුවෙනකොටම පේනවා මෙහෙම බලනකොට මෙහෙ දුරු වෙනවා නේ. එහෙ

දුරුවෙනව කියල කියන්නෙ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව නේ. නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියන්නෙ මග වැඩෙනව නේ. සතර පොළේම නුවණ පෙර පසු නැතුව එක වරම පහල වෙනව.

දැන් අපිට දුකයි කියල දකින, ඔබ බලන දෙයක් නියෙනව අභිත්‍ය වගයෙන්, දුක් වගයෙන්, අනාත්ම වගයෙන්, අගුහ වගයෙන් බලනව. බැලුවට, බලන්න, ඒ මොහොතෙ පෙර පසු නැතුව සමුදය ඥානය, නිරෝධ ඥානය, මාගී ඥානයත් එනන යෙදිලද නියල. ඔන්න ඔබට හඳුනාගන්න පුලුවන්, දුකද, දුක්බ ආය්‍යී සත්‍යයද කියල ඔබ අත් විදින්නෙ කියල. දුක්බ ආය්‍යී සත්‍යය නම් ඔබ අත් දකින්නෙ, ඒ දුක්බෙ ඥානයත් එක්කම සමුදයෙ ඥානය, නිරෝධ ඥානය, මාගී ඥානය - මේ හතරම නියෙන්ට ඔන. එහෙත් දැන් ඔබ දුකයි කියල දකින දේ තුල, ඒ දුක්බෙ ඥානය තුල, සමුදයෙ ඥානය, නිරෝධ ඥානය, මාගී ඥානය යෙදිල නැත්නම්, අඩුවක් නියෙනව නේ. දුක පිරිසිදු දකිනකොට, ඒ දුක පිරිසිදු දකිනව කියන කාරණාවේදි, ක්‍රියාවේදි, පෙර පසු නැතුව මේ සතර කෘත්‍යය කෙරෙන්න ඔන.

හිරු නැගෙනකොට අඳුර දුරුවෙනවා, ආලෝකය පහලවෙනවා, සිත ගෙවාලෙනවා. රූප දක්වනවා. පෙර පසු නැතුව මේ සතර කෘත්‍යයම කෙරෙනවා. ඔරුව ඉවුරෙන් දියමට තල්ලුකරනකොටම, මෙගොඩ ඉවුර අතහැරෙනව. එගොඩ ඉවුරට ලංවෙනව. දිය කපාගෙන ඉදිරියට යනවා. බර දරනවා. සතර කෘත්‍යයක් එකවර කෙරෙනවා. චතුරාය්‍යී සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයේදිත් ඒ ආකාරයෙන්ම සතර කෘත්‍යයක් වෙන්වට ඔන. චතුරාය්‍යී සත්‍ය ධර්ම අවබෝධයේදිත් ඒ සතර කෘත්‍යයම වෙන්වට ඔන. දැන් අපි විමසල බලන්ට ඔන, අපි "දුකයි" කියල, "අභිත්‍යයි අභිත්‍යයි" කියල බලන දේ තුල, "දුකයි, දුක්බ" කියල බලන දේ තුල, "අනාත්මයි, අගුහයි" කියල බලන දේ තුල, "දුකයි" කියල බැලුවට, දුක්බ ඥානය තිබුනට, සමුදය ඥානය, නිරෝධ ඥානය, මාගී ඥානය යෙදිල නැත්නම්, ඒ මග නොවෙයි. මාගීයක් කියල යමක් තිබුනට, සියල්ල මාගී ආය්‍යී සත්‍යය නො වෙයි. ඒක මාගීයක් වෙන්ව පුලුවන්. මාගී ආය්‍යී සත්‍යය නො වෙයි. ඔන් ඔබට මෙතෙක් පිටිනයේදි මග ලැබුනද නැද්ද කියන එක විනිශ්චය වෙනව ඔබට සහමුලින්ම මේ න්‍යාය තුල.

දැන් එහෙම නම් ඔබ විමසලා බලන්ට ඔන, ඔබත් යමක් දුකයි කියල, අභිත්‍යයි කියල, අනාත්මයි කියල, අගුහයි කියල හඳුනගන්. නිතර නිතර මෙතෙහි කරන, සිහි කරන, මහ දුකක් නියෙනව. දැන් ඒ දුක දිහා බලනකොට සමුදයේ නුවණ, නිරෝධයේ නුවණ, මාගීයේ නුවණ, පෙර පසු නැතුව ලැබුනද? අන්න ඒ සතර නුවණම එලඹ නොසිටින්නේ නම්, ඒ මාගී ආය්‍යී සත්‍යයද නොවෙයි. මාගීයක් නමයි ඔබ අනුගමනය කරන්නේ. හැබැයි හැම මාගීයක්ම, මාගී ආය්‍යී සත්‍යය නොවෙයි. ඒ ඔබ අනුගමනය කරන මාගීය, ප්‍රතිපදාව, මාගී ආය්‍යී සත්‍යය නම්, ඔබ පිරිසිදු දකින්නෙ දුක්බ ආය්‍යී සත්‍යය නම්, මේ සතර නුවණ පෙර පසු නැතුව පහලවෙන්නට ඔන.

දැන් ඔබට පැහැදිලියි ඔබ මෙතෙක් කාලයක් අනුගමනය කල දේ මේ කොයි පැත්තට අයිතිද කියල. දැන් කාගෙවන් කෙරෙහි විශ්වාසයෙන් නෙවෙයි, තමන්ට ම විමර්ශනය කර ගන්ට පුලුවන්. අපි දුක්බ ආය්‍යී සත්‍යය කියන දැනුම ලැබුවද කියල. සමුදය ආය්‍යී සත්‍යය, නිරෝධ ආය්‍යී සත්‍යය, මාගී ආය්‍යී සත්‍යය පිළිබඳව නුවණ ලැබුනද කියල.

එහෙම නම් පින්වතුනි, අපි දුක්බ ආය්‍යී සත්‍යය කියන එක සැකයක් නැතිව, මෙයමයි කියලා අවබෝධ කරගන්න හරි ලේසියි, සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවනම්, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව නම්, මග වැඩෙනව නම්. දැන් අපි කවුරු කොහොම කිව්වන්, ඒ ටික නො වෙනව නම්, මම බුදු කෙනෙක් කියල ඇවිල්ල කිව්වන්, ඒක බැහැර කරන්න වෙනව. මම පයේ බුදු කෙනෙක්, මම රහතන් වහන්සේ කෙනෙක් වෙලා, මම අනාගාමී වෙලා, මම සකදාගාමී වෙලා, මම සෝවාන් වෙලා, මම ආය්‍යී භාවයට පත්වෙලයි මේ කියන්නේ කියල මොන විධියෙන් අවධාරණය කලත්, ඔබට මට

පෙන්නල දෙන, ක්‍රියාකාරකම් තුළ, මේ සතර කෘත්‍යය වෙත බවක් නො පෙනෙන්නේ නම්, ඒ ගැන අපිට සැලකිලිමත් වෙන්නට වෙනව. විමසිලිමත් වෙන්නට වෙනව.

එහෙත්ම අපි දුක කියන ආයුෂී සත්‍යයේ, සත්‍යය හොයා ගන්නට ඕන සමුදය දුරුවෙන විදියේ එකක්. දැන් මේ කය, කෙස්, ලොම්, නිය, දත්, සම්, මස්. නහර ආදි වශයෙන් බලන්න කියල සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ දේශනා කරල තියෙනව නේ. මේ රූපය මේ කය අභිත්‍යය කියල බලන්න කියල, දුකයි කියල බලන්න කියල, අනාත්මයි කියල බලන්න කියල, අශුභයි කියල බලන්න කියල, බුදුහාමුදුරුවො දේශනා කරල තියෙනව නේ. එහෙත්ම මේක තෙවේද දුක? ඔබට විතකීයක්, පට්ඨිතකීයක් පහල වෙන්න පුලුවන්. ඒක සාධාරණයි. එහෙම පහල වෙන්නට ඕන. එහෙම දේශනාවෙ තියෙනව නමයි. ඇත්ත. ඒකෙ කිසිම වෙනසක් කරන්න ඕනෙ නෑ. ඒක එහෙමමයි. නමුත් අපි ඒ ටික බලන්නෙ කෙබඳු පදනමක පිහිටලද, කුමණ අවබෝධයකින් යුක්තවද, කියන කාරණාව නමයි, අර සතර නුවණින් අපථ්වන් වෙන්නට ඕන. කුමක් හෝ කරන දේ තුළ, සතර නුවණ, පෙර පසු නැතුව, පහලවෙන්නට ඕන. එහෙත්ම මොකක්ද රූප උපාදානය? දුක මොකක්ද, රූපය පිළිබඳව? දුක්ඛායුෂී සත්‍යය කුමක්ද?

දැන් අපි ඇහෙන්න රූප දැකලා, දැකපු රූපය පිළිබඳව, දකින රූපය පිළිබඳව, අපි තෘෂ්ණාවක් උපදවා ගන්නව. ලෝභ ඇති වෙනව. ද්වේශන් ඇතිවෙනව. මෝහන් ඇති වෙනව. ඇසට ගැටෙන රූපය. දකිනව කියල අපි විශ්වාස කරන රූපය. දැන් ඔබ බලන්න, ඔබේ ඇසට ගැටෙන්නෙ මොකක්ද කියල. ඇසට ගැටෙන්න මොකක්ද කියල හොඳට හොයල බලමු - අපි ටිකක් ප්‍රායෝගික වෙන්න එපායෑ, මේ කියන ධර්මය.

ඇසට යම් රූපයක් ගැටෙනකොට, අපි දැක්ක, දැනගන්න කියල, පෙනුන කියල, ව්‍යවහාරයක් තියෙනව. මොනවද අපට පෙනුනෙ? මොනවද අපි දැක්කෙ? ඇසට අපිට අරමුණු වෙන්නෙ වණී රූපය. ඇසට ගැටෙන්නෙ වණීය. ඇහැට සතර මහා ධාතුව ගැටෙන්නෙ නෑ. **අප්පට්ඨක**. සතර මහා ධාතුව ඇහැට ගැටෙන්නෙ නෑ. ඇහැ ඔරොත්තු දෙන්නෙ නැහැ ඒව මොනවටවන්. ධාතුව අප්පට්ඨයි. ඇහැට ගැටෙනව, වණීය නෑ. ඇහැට ගැටෙන්නෙ වණී රූපය. එතකොට ඇහැට හමුවෙන්නෙ ධාතුව නොවෙයි, වණී රූපයයි. වණී රූපයයි ඇහැට ගැටෙන්නෙ, ශබ්ද රූපයයි කණට ගැටෙන්නෙ. ගන්ධ රූපයයි නාසයට ගැටෙන්නෙ, රස රූපයයි දිවට ගැටෙන්නෙ. කයට ධාතුව ගැටෙනවා. කයට සතර මහා ධාතුව ගැටෙනවා. කයට වණීයවන්, ගන්ධයවන්, රසයවන් ගැටෙන්නෙ නෑ. කයට ගැටෙන්නෙ ධාතුවමයි.

දැන් බලන්න, ඇහැට යමක් පේනව. පෙනෙන දේ අපි අල්ලන්න ගියොත්. අත තිව්වොත්, අහුවෙන්නෙ අපට වණීය නොවෙයි. අහුවෙන්නේ අපිට ධාතුවමයි. සතර මහා ධාතුව අහුවෙන්නේ. දැන් බලන්න, අතට අහුවෙනවා ධාතුව. ඇහැට පේන්නෙ නෑ නේ, ධාතුව. ඇහැට පෙනෙන්නේ වණීය. ශබ්දය කණට ගැටෙනවා. ශබ්ද රූපය. ධාතුව කණට ගැටෙන්නේ නෑ. ගන්ධය නාසයට ගැටෙනවා. ධාතුව නාසයට ගැටෙන්නේ නෑ. දිවට රසය ගැටෙනවා. ධාතුව දිවට ගැටෙන්නේ නෑ. කයට පුලුවන් ධාතුව ස්පර්ශ කරන්න.

දැන් බලන්න, අපි ඇහැට රූපයක් ගැටිලා අපි දකිනව කියන කාරණාව විස්තර කරල දිල තියෙනව නේ. ධර්මානුකූලව අපි සම්මතය පිළිගන්න විදියට අපි කථා කළොත් ඇහෙන්න අපි රූපයක් දකිනව කියලා මොකක්ද දැකල තියෙන්නෙ? (අර අපි කතාකල ධර්මය තෙවේයි මේ කියන්නේ. සම්මත පිළිගැනීම) රූපය කියල අපිට පෙනුන නම් පෙනිල තියෙන්නෙ වණීයක්. වණීයයි පෙනිල තියෙන්නේ. නමුත් වණීය පෙනුනට අපේ අදහස සමස්ථ රූපයමයි අපට පෙනුනෙ, හසුළුනේ කියල. දැන් බලන්න, පෙනෙන්නෙ වණීය. වණී රූපය. නමුත් අපි හිතන්නෙ වණීය

පිළිබඳව, ඒ උපාදාය රූපය පිළිබඳව නෙවෙයි. භෞතික රූපයම අපට ලැබුණි. පෙණුන කියන පිළිගැනීමකට, විශ්වාසයකට, දෘෂ්ඨියකට අපි පත්වෙන්නව.

දැන් බලන්න ඇහැට වණී රූපය මිසක් වෙන ධාතුවක් අරමුණු වෙන්නෙ නෑ. ලැබෙන්නෙ, හමුවෙන්නෙ වණී රූපය මයි. අපි අදහසක්, සංකල්පයක් තියාගන්නව, සතර මහා ධාතුවෙන් හටගන්න රූපයක් පෙණුන කියල. සතර මහා ධාතුව පෙණුනෙ නෑ කවදාවත්. සතර මහා ධාතුව පෙනෙනවානම්, ඒක වෙන්නෙ නෑ කවදාවත්. ඒක ඇහැට ගෝවර එකක් නෙවෙයි. ඇහැට ගෝවර වෙන්නෙ මේ වණී රූපයමයි. එහෙත් අපි සංකල්පයක් ඇතිකරගෙන තියෙනව, "ඇහැට මේ රූපය පෙණුන, ඇහෙත් මේ රූපය දැක්ක" කියල. දැන් "දැක්ක, පෙණුන" කියන එක අදහසක් නම් සැබැවින්ම රූපය, සතර මහා ධාතුව, ඇහැට නො ලැබුණා නම්, නො ගැටුනා නම්, යමක වණීය විතරක් නම් ගැටුනේ, වණීය ගැටුන තැන රූපයම ලැබුණ, දැක්ක, පෙණුන කියන අදහසක්, දෘෂ්ඨියක් නම් උපදින්නෙ එබඳු දෘෂ්ඨියක් ඇති තැන, එබන්දක් හිතාගෙන, රූපය ලස්සනයි, හොඳයි, වටිනව කියල හෝ, අවලස්සනයි, කැනයි කියල හෝ ලෝහ සහගත හෝ ද්වේෂ සහගත බවකට අපි පත්වුනානම්, දැන් බලන්න, ඒ ලෝහාදිවූ තෘෂ්ණා සමුදය හටගන්නේ ධාතුවටද අතින් එකටද කියල.

දැන් මම මේ පටන් ගන්නේ හිමින් සැරේ අවශ්‍ය තැනකට ගෙනියන්නයි. නොකිව්වත් මීට එහා තැනකින් කියන්න සුලුවත්. නමුත් මේ ටික දැනගත්ට ඕන.

දැන් ඔබගේ නුවණට මේ ටික ගෝවර වෙනවා. දැන් ඇත්තටම ඇහැට පේන්නෙ වණීයයි. ඇසට අභ්‍යන්තරය මොකක්වත් දැකිය යුතු වෙන්නේ නෑ ඇහැට, වණීය විතර. නමුත් හිතින් හිතාගන්නවා මේ රූපය සමස්තය පිළිබඳව. හිතාගෙනයි ඒ රූපය ගැන විනිශ්චය කරන්නෙ. ඒක ලස්සන එකක්. ප්‍රිය මනාපවූවක් කියන ලෝහ සහගත, තෘෂ්ණා සහගත, අදහස උපදිනවා. දැන් බලන්න, තෘෂ්ණාව උපදින්න ධාතුවද ආසන්න කාරණය වෙලා තියෙන්නෙ? සතර මහා ධාතුවද, ආසන්න කාරණය වෙලා තියෙන්නෙ, මේ රූප කාණ්ඩයේදී, සතර මහා ධාතුවද, උපාදාය රූපයද, ආසන්න කාරණාව වෙලා තියෙන්නෙ? උපාදාය රූපය. එහෙනම් දැන් ඔන්න අපි එක පියවරකට ආවා උපාදාය රූපයමයි ඇහැට ගැටුනේ, පෙණුනේ. එහෙනම් දැන් අපට තණ්හා සමුදය, තණ්හාව නම් සමුදය, ප්‍රභාණය කළ යුතු දේ, ප්‍රභාණය කළ යුතු සමුදය හටගන්නෙ සතර මහා ධාතුව ඇසුරුකොට නොවෙයි, උපාදාය රූපය ඇසුරුවෙලයි. එහෙනම් දැන් ඔන්න අපිට සතර මහා ධාතුව කියන එක ඉවත් කරන්න සුලුවත් සමුදය දුරු කරන්න කියල දැන් සතර මහා ධාතුව ගැන විමසුවට වැඩක් වෙන්නෙ නෑහැ (මම මේ ඒක අයින් කරන්න කියනව නෙවෙයි. ඒකත් න්‍යායට එනවා. යම් තැනකට ආවට පස්සෙ.)

දැන් අපට පැහැදිලියි. සමුදය හටගන්න, තණ්හාව හටගන්න ඇහැට ගැටුනේ සතර මහා ධාතුව නෙවෙයි, වණී රූපයයි. එහෙනම් වණී රූපය නම් තණ්හාවට හේතු වූනේ අපි සමුදය දුරු කරන්න නම් ඒ උපත් තණ්හාව ප්‍රභාණය කරන්න නම් සොයන්න ඕන සතර මහා ධාතුව ගැනද, උපාදාය රූපය ගැනද? උපාදාය රූපය ගැනයි. දැන් උපාදාය රූපය ගැන සොයනකොට උපාදාය රූපයක් කියල එකක් ලෝකයේ සතර මහා ධාතුවෙන් තොරව ලැබෙනවද? අන්න සංඛ්‍යා කියන ධර්මාවය ඔහුනයි හම්බවෙන්නෙ අපිට. සංඛ්‍යා කියල කියන්නෙ පෙර නො තිබීම හටගත්. කොහේ හට තියල එන එකක් නෙවෙයි. තිබිල එනව නෙවෙයි. කොහේ හට යනවත් නෙවෙයි. සංඛ්‍යා ධර්මයන්ගේ ස්වභාවය පෙර නොතිබීම හටගන්න එකයි.

දැන් වණී රූපයක් හටගන්න පුළුවන්ද සතර මහා ධාතුව නැතුව? බැහැ නේ? සතර මහා ධාතුව ඇති නැතමයි, වණී රූපයක් හටගන්නේ. එතකොට වණී රූපය කියල එකක් ලෝකයේ තියෙන එකක් නෙවෙයි, මෙන්න මේ හතර එකතු වෙනකොට පෙර නො තිබීම හටගත් එකක්. දැන් ඔය වණීය කියන එක පස්ව ධාතුවෙ තියෙනවද? ආපෝ ධාතුවෙ තියෙනවද? තේජෝ ධාතුවෙ තියෙනවද? වායෝ ධාතුවෙ තියෙනවද? මේ හතරම නෑ. අපි සෝඨියම් ක්ලෝරයිඩ් එකතුකළහම ලුණු කැටයක් හම්බවෙනව. ලුණු සෝඨියම්වල තිබුණද? ක්ලෝරයිඩ් වල තිබුණද? ලුණු කැටෙ මේ දෙකේම තිබුණ නෑ, නමුත් දෙක එකතුවෙනකොට හටගන්න බවක් තියෙනව නේ. හයිඩ්‍රජන් ඔක්සිජන් එකතුවෙනකොට ජල බිත්දුවක් හටගන්න බවක් තියෙනව. දැන් ජල බිත්දුව කියල එකක් අර මූල ධාතු දෙකේම තිබුණේ නෑ. නමුත් ඒ දෙක එකතුවෙනකොට පෙර නොතිබිව දෙයක් හටගන්නව. පෙර නොතිබුණ දෙයක් හටගන්නව.

එතකොට වණීය කියල කියන්නේ පස්ව ධාතුවටවත්, ආපෝ ධාතුවටවත්, තෙජෝ ධාතුවටවත්, වායෝ ධාතුවටවත්, අයිති නෑ. ඒ එකකවත් තිබිල ආව නෙවෙයි. නමුත් ඒ හතර එකතුවෙනකොට පෙර නො තිබීම මෙබන්දක් හටගන්නව. එහෙනම් වණීය කියන එක හටගන්නේ මේ හතර ඇති නැත නම්, මේ හතර නැතිවෙනකොට වණී රූපය පවතින්න පුළුවන්ද? බැ. වණී රූපය පවතින්න බැ. එහෙනම් ඒකත් වෙනස්. එතකොට අපිට වණී රූපය නම් පෙනුනෙ, වණී රූපයේ අභිත්‍යය බලන්න වෙන්නෙ, එය හටගන්න හේතූන්ගේ අභිත්‍යය බැලීමෙන්මයි. එතකොට අපි සතර මහා ධාතුවේ අභිත්‍යය බලනව නම් බලන්න ඕන, මෙන්න මේ අපට දැන් තණ්හාව උපදින්න, දැන් අපි මේ කතා කරගෙන යන පිළිවෙලේ (මෙතනත් නෙවෙයි හරි නැත.) දැන් මේ පිළිවෙලින් එන විදියට අපි මේ කතා කළේ. වණී රූපය නම් දැන් ඇහැ නිසා තණ්හාව උපදින්න හේතු වුනේ, දැන් වණී රූපය කියන්නේ ධාතුව නෙවෙයි, ධාතු ඇති නැත හටගන්න දේ. එහෙනම් යමක් නිසා නම් වණී රූපය හටගන්නේ, ඒ හටගන්න දේ අභිත්‍ය බව දකින්න නම්, ඊට හේතු ධර්මයන්ගේ අභිත්‍ය බලන්න ඕන. එතකොට අපි දැන් පස්ව ධාතුව අභිත්‍යයි, අපෝ ධාතුව, තේජෝ ධාතුව, වායෝ ධාතුව අභිත්‍යයි කියල නිකම් බලන්න නෙවෙයි, මෙන්න මේ නුවණ ඇතුව, මෙන්න මේ වණී රූපය තමයි දුක. ඇයි ඒකට දුකයි කියල කියන්නේ? මේ සමුදය හටගන්නවා. තණ්හාව උපදින්න කාරණාව, උපකාරය වෙලා තියෙන්නෙ මේ වණී රූපයේ.

ඒක නිසා මේ වණී රූපය මෙහෙම දකින නිසා සමුදය පහළවෙනවා, ඒ නිසාම මේ කෙලෙස් ඇතිවෙලා දුක හටගන්නවා. මේ වණී රූපය අභිත්‍ය වශයෙන්, දුක් වශයෙන් බැලුවොත්, ඒ නිසා උපදින තණ්හාව දුරු වෙනවා, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා, මග වැඩෙනවා, කියල නුවණ ඇතුවයි සතර මහා ධාතුව අභිත්‍යයි කියල බලන්න ඕන.

ඔන්න එතකොට දැන් අපිට තණ්හාව කියන එක උපදින්න ආසන්න කාරණාවක් හැටියට අපට හම්බවුනා වණී රූපය. සතර මහා ධාතුව නෙවෙයි වණී රූපය. එතකොට අපි වණී රූපයෙහි අභිත්‍යය බලන්න ඕන. ඒකෙ අභිත්‍යය බැලීම සඳහා ධාතුවේ අභිත්‍යය බැලිය යුතුයි කියන අවබෝධය දැන් තියෙනවා.

දැන් අපි බලන්න ඕනෑ වණී රූපයද අපිට මේ දැකීම කියන තැනට එන්න තියෙන්නේ. අපි දකිනවා කියන්නෙ වණී රූපය ම ද? අපි පහුගිය කාලෙම කපා කළා ඇහැන්, රූපයන්, වක්කු විඤ්ඤාණයන් ඇති නැත දැකීම කියල. දැකීම කියන්නෙ ඇහැද නොවෙ, රූපයද නොවෙ, වක්කු විඤ්ඤාණයද නොවෙ, මේ හේතූන්ගෙන් තොරවත් නොවෙයි. මේ හේතු ඇති නැත දැකීම කියන ඵලයක් සිටුවෙනවයි කියල. අපි ඒකට නිදහීන ගොඩක් දුන්න ත්‍රිපිටකයෙන්. විශෙෂයෙන් මජ්ඣිම නිකායේ නසදකොවාද සූත්‍රය, වැනි දේශනාවලින් පැහැදිලි කළා ආලෝකය කියන්නේ තෙලුන් නෙවෙයි, තිරයන් නෙවෙයි, දැල්ලන් නෙවෙයි. හැබැයි මේ තෙල්, තිරය, දැල්ල නැතුව ආලෝකය කියල යමක්

ලැබෙන්නේ නැ. එතකොට ආලෝකය මේ හේතු තුනට අයිති නැ. මේ හේතු තුනට ආලෝකය කියල එකක් ලැබෙන්නේ නැ.

සෙවනැල්ලක් අපිට ලැබෙනවා, ගහන්, පොළොවත්, ආලෝකයත් කියන හේතු නිසා. සෙවනැල්ල, ගහඳ නොවේ, පොළොවද නොවේ, ආලෝකයද නොවේ. මේ හේතු එකකටවත් අයිති නැ. හේතු තුනට සෙවනැල්ලක් හම්බ වෙන්නේ නැ.

දැන් අපට පැහැදිලියි වෙනස. එහෙම නම් දැකීම ඇහැන් නොවේ, රූපයන් නොවේ, වක්කු විඤ්ඤාණයන් නොවේ. ඇහැ තැනුව, ඇහැට රූපය ගැටෙන්නේ නැතුව, වක්කු විඤ්ඤාණය තැනුව දැකීමක්ද වෙන්නේ නැ.

අපි තව උපමාවක් පෙන්වමු, ප්‍රතිබිම්බය. කණ්ණාඩියත්, ඉදිරියට ආපු රූපයත්. ආලෝකයත් කියන හේතු නිසා ප්‍රතිබිම්බයක්. ප්‍රතිබිම්බය කණ්ණාඩිය නෙවෙයි. ඉදිරියේ ඇති රූපය නෙවෙයි. ආලෝකයද නොවෙයි. මේ හේතු ඇති නැතම හටගන්න ප්‍රතිපලයක් වෙලා තියෙනවා ප්‍රතිබිම්බය.

ඔන්න දැන් අපි තව ටිකක් අර යථාර්ථයට එනවා, මෙන්න මේ ධර්මාවය හොඳට හේරුම් ගන්න නම්.

දැන් බලන්න, දකිනව කියන කාරණාව ඇහැ නොවෙයි නම්, රූපය නොවෙයි නම්, වක්කු විඤ්ඤාණයද නොවෙයි නම්, මේ හේතු ඇති නැත හටගන්න ඵලයක් නම්, මේ යථාර්ථයයි. එහෙත් දැන් අපිට දැකීම, අපි ඉස්සෙල්ල ගන්න, දකින්නේ වණි රූපයි කියල. ඒ කියන්නේ ඇහැට ගැටෙන වණි රූපයයි දකින්නේ කියන අර සම්මත පිළිගැනීමට අනුවයි අපි ඉස්සෙල්ල කපා කළේ. එතන යථාර්ථයක් ගැන අපි කපා කලා. වණි රූපය හටගන්නේ අර හේතු නිසා, එහෙත්ම ඒ හේතු ඒ ධාතුවේ අභිත්‍යය බලන්න ඔන, මෙන්න මෙතන අභිත්‍යය බලන්න ඔන කියල, කියන නුවණ ඇතුවයි කියල.

දැන් ඔන්න, ඒ නුවණේ තව ඉදිරියක් තියෙනවා අපිට, දූක කියන කාරණාව තවත් තැනකට ලං කරගන්න පුළුවන්. මෙහාට ගන්න පුළුවන්. අභ්‍යන්තරයට, ආධ්‍යාත්මයට ගන්න පුළුවන්. එහෙත්ම දැකීම කියන්නේ ඇහැන් නොවෙයි නම්, රූපයන් නොවෙයි නම්, වක්කු විඤ්ඤාණයන් නොවෙයි නම්, මේ හේතු ඇති නැත හටගන්න ඵලයක් නම්, දැන් බලන්න, තණ්හා සමුදය ප්‍රභාණය කළ යුතු දේ මොනව හරි සමුදයක් නෙවෙයි, තණ්හාවයි දුක්ඛ සමුදය. දුකට හේතුව තණ්හාවයි. තණ්හාව නම් දුරු කළ යුත්තේ, ප්‍රභාණය කළ යුත්තේ, ඒ ප්‍රභාණය කළ යුතු තණ්හාව උපදින්නේ මේ දකින දේත් එක්ක නම්, දැකීමත් එක්ක නම් බැඳිල තියෙන්නේ, දැකීම කියන කාරණාවත් එක්ක නම් තණ්හාව උපදින්නේ, සමුදය හටගන්නේ, එහෙත්ම ඔන්න අපිට උත්තරයක් ලැබෙනවා. ප්‍රභාණය කළ යුතු සමුදය, උපදිනවා, මේ දකිනවා කියන කාරණාවත් එක්ක. දකිනවා කියන කාරණාවත් එක්ක. එහෙත්ම දකිනවා කියන එක ඇහැන් නොවෙයි, රූපයන් නොවෙයි, වක්කු විඤ්ඤාණයන් නොවෙයි. එහෙත්ම දැකීම කියන්නේ මොකක්ද? එහෙත්ම ඒ දුක නොදන්න කම නිසා තේද සමුදය හටගන්නේ? ඒ දුක පිරිසිදු නො දැකීම නිසා සමුදය හටගන්නේ. තිරෝධයේ මග අහිමි වෙලා තියෙනව. දුක ඉපදිලා තියෙනව. දැන්, මෙන්න මේ දුක පිරිසිදු දැක්කොත්, දැකීම නිසා තණ්හා සමුදය හටගන්නේ නැ. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා. තිරෝධය සාක්‍ෂාත් වෙනවා, මග වැඩෙනවා තේද. ඔන්න, දුක්ඛායී සත්‍යය කියන එක අපිට තව මෙහාට ගන්න පුළුවන් වුනා, අභ්‍යන්තරයට ගන්න පුළුවන් වෙනවා. ලෝකය අන්තර්මිත්, ආධ්‍යාත්මයෙන් බලන්න පුළුවන්. දකින්න පුළුවන්, අවබෝධයෙන් ලැබිය යුතු තැනකට එනවා.

එහෙත්ම දැකීම කියන කාරණාවන් එක්ක අපට තණ්හාව උපදින බව පැහැදිලියි. අපි දැක්ක දේ නමයි. දැකීමත් එක්ක නමයි අපි කථා කරන්නේ, ඒ දැක්ක දේ නම් හරි ලස්සනයි. හරි හොඳයි, අනේ මටත් ඇත්නම් කියල. මේ වගේ තණ්හා සහගත බවක් උපදිනවා මේ දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම කියන කාරණාත් එක්ක. එහෙත්ම මේව හේතු නෙවෙයි නම්, හේතුවලට අයිති නැත්නම්, හේතු ඇති නැත හටගන්නා ඵලය නම්, ඔන්න දැන් අපට හම්බ වෙනවා, තණ්හාව ඇතිවෙන්නේ කොහොමද, රූපය හම්බ වෙන්නේ කොහොමද අපිට දුක පිණිස, රූප උපාදානය වෙන්නේ කොහොමද කියන එකත් හම්බ වෙනවා.

අපට දැන් පැහැදිලියි, ඇහැන් නොවෙයි, රූපයත් නොවෙයි, වක්කු විඤ්ඤාණයත් නොවෙයි, දැකීම කියන්නේ බුධ දේශනාවට අනුව. අපි එතන නෙවෙයි ඉන්නේ. අපි දකිනවා කියන කාරණාවේදි අපි හැම තිස්සෙම මෝඩකමකට යනවා, මේ දකින්නේ රූපයයි කියල. වණී රූපයයි කියලා හරි, සතර මහා ධාතුවයි කියල හරි, දකින්නේ, පෙනෙන්නේ රූපයයි කියන තැනට එනව අපි. අර හේතුවයි, ඵලයයි දෙක එකතු කරනවා. ඵලය හේතුවට බද්ධ කරනවා. පෙනෙන්නේ රූපයයි කියලා. දැන් අපට රූපය කවදාවත්ම අනතුරක් කරල නෑ. ඇහැවත්, රූපයවත්, වක්කු විඤ්ඤාණයවත් නෙවෙයි දැකීම, සමුදයට ආසන්න කාරණාව වෙලා තියෙන්නේ දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම. දැන් දැනීම, දැකීම සමුදයට ආසන්න කාරණාවක්. දැනීම, දැකීමට හේතු නමයි ඇස, රූපය. ආලෝකය තෙල්වත්, තිරයවත්, දැල්ලවත් නෙවෙයි. සෙවනැල්ල පොළොවවත්, ගහවත්, ආලෝකයවත් නෙවෙයි. ඒ හේතු ඇති නැත හටගන්නා ඵලයක්. එහෙත්ම අපිට දකිනවා කියන කාරණාව අපි හිතනවාට වඩා කොච්චර සිසුම් වෙන්න ඕනද? ගැඹුරට යන්න ඕනද? මෙන්න මෙතැන තේරුම් ගන්නොත්, අපිට පැහැදිලි වෙනවා අපි රූපයට පැටලිලා තියෙන්නේ, රූපය උපාදාන වෙලා තියෙනව නම් උපාදාන වෙලා තියෙන්නේ, මෙන්න මේ වැරැදි දෘෂ්ටිය නිසා. වැරැදි අවබෝධය නිසා. ඒ වැරැදි අවබෝධය නිසා රූපයෙහි තණ්හාව ඇතිවෙලා. රූපය උපාදාන වෙලා. එහෙම නැත්නම් රූපය ගැන බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ සාසවා, උපාදානියා, දැන් වචන තුනක් තියෙනවා ආසව, සාසව, අනාසව. උපාදාන, උපාදානිය, අනුපාදානිය. රහතන් වහන්සේ අනුපාදානයි, උපාදාන රහිතයි. අනාසවයි. ආශ්‍රවවලින් මිදිලා. අනාශ්‍රවයි. කෙනෙක් ආශ්‍රව සහිතයි. උපාදාන සහිතයි. ආසව, සාසව. දැන් රූපය ගැන බුදුහාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ සාසවා, උපාදානියා. රූපයේ ආශ්‍රව නෑ. රූපයේ උපාදාන නෑ. මොකක්ද සාශ්‍රව කියල කියන්නේ? උපාදානිය කියල කියන්නේ මොකක්ද? ආසව කියනව ආශ්‍රව සහිතයි. සාසව කියන්නේ ආශ්‍රවයට හිතවු. කාට හරි ආශ්‍රව ඇතිකරගන්න පුළුවන් මේ රූපය, මේ මා ඉදිරියේ තියෙන රූපයක් ඇසුරුකරගෙන. වැරැදි විදියට දැක්කොත්, මේ රූපය ඇසුරුකොට ආශ්‍රවයක් උපදවාගන්න පුළුවන්. හැබැයි ඒකට මේ රූපය වග කියන්නේ නෑ. තමා තුළින් ඇතිකරගන්න වැරැදි දෘෂ්ටියක් වැරැදි සංකල්පයක් නිසා ආශ්‍රවයක් හදාගන්නොත්. ඒකෙ වගකිවයුත්ත නමන්මයි. රූපයේ ආශ්‍රව නෑ. කෙනෙකුට රූපයේ ආශ්‍රව උපදවාගන්න, අනේ මේක හරි ලස්සන එකක් කියලා, තෘෂ්ණා සමුදයක් ඇතිකරගන්න මේක උපකාරයක් වෙන්න පුළුවන්. මේකෙ, එහෙම නැත්නම් මේ ධාතුවෙහි නෑ ආශ්‍රව, උපාදාන. ආශ්‍රව උපාදාන කියන ඒව භෞතිකවු මේ වස්තුවලට අයිති එකක් නෙවෙයි. සිත හා සම්බන්ධ වෙවිටි ධර්මතාවයක්. සිත හා සම්බන්ධ වෙවිටි ධර්මතාවයක්. අපි සාමාන්‍ය දැනුම අනුව කථා කලොත්.

එහෙම නම් රූපය කෙනෙකුට ආශ්‍රව ඇතිකරගන්න උපකාරක ධර්මයක් වෙන්න පුළුවන්. උපාදානය ඇතිකරගන්න උපකාරක ධර්මයක් වෙන්න පුළුවන්. දැන් අනුපාදානවු අනාශ්‍රවවු රහතන් වහන්සේලා රූපය ඇසුරු කරනවා. හැබැයි ආශ්‍රව සහිතව නෙවෙයි. උපාදාන සහිතව නෙවෙයි. දැන් රූපයෙහි ආසව, උපාදාන තිබුන නම් රහතන් වහන්සේට සෝපදියේස නිව්භාණයක් බෑ. අනුපාදා පරිණිව්භාණයෙත්ම පිරිනිවන් පාන්න ඕන රහත් වෙතකොටම. ඇයි රූපය පරිහරණය කරන්න බෑ නේ. සාසව නම්, ආශ්‍රව නම්. රූපය උපාදාන නම් රූපයක් පරිහරණය

කරන්න බෑ නේ. ඇයි අනුපාදානිය වෙන්න බෑ නේ. එහෙනම් මෙය ඇසුරු කරන, ආශ්‍රවයන්ගෙන් මිදුණු, අනාශ්‍රවය, අනුපාදානිය වූ, රහතන් වහන්සේලා වැඩ ඉන්නව.

එහෙනම් රූපයේ නොවයි වැරැද්ද, අපි ඇතිකරගන්න සංකල්පයන්හිම වැරැද්ද. දැන් ඔන්න ඒ සංකල්පයේ වැරැද්ද තමයි, අපි උපදින හැටි තමයි පෙන්වුවේ, දැකීම කියල කියන්න මේ හේතු තුනම තෙවෙයි. දැන් අපි හිතුවොත් දැකීම කියන්නේ. දකින්න මෙන්න මෙකයි කියල, නම් කළොත් මේ හේතු තුනටම අයිති නැති දේ මම අර ඉස්සෙල්ල මූලින් කිව්වා වණී රූපය පස්වි ධාතුවටවත්, අපො ධාතුවටවත්, වායො ධාතුවටවත්, තෙජො ධාතුවටවත් අයිති නෑ. වණීය මෙන්න මේ පස්වි ධාතුව ඇතුලෙ තියෙන්නේ, අපො ධාතුව ඇතුලෙ තියෙන්නේ, තෙජො ධාතුව ඇතුලෙ තියෙන්නේ, වායො ධාතුව ඇතුලෙ තියෙන්නේ කියල කියන්න බෑ කාටවත්. මේ හේතු ඇති නැත පෙර නො තිබීම හටගන්න එකක් වණීය. මේ හේතු හතරටම අයිති නෑ. දැන් කවුරුහරි කිව්වොත් වණීය පස්වි ධාතුවෙ තමයි තියෙන්නේ කියල, ඒක ලොකු වැරැද්දක්. ඒක දෘෂ්ඨියක්. වණීය තියෙන්නේ පස්වි ධාතුවෙයි කියල කිව්වොත්, වණීය තියෙන්නේ ආපො ධාතුවෙයි කියල කිව්වොත්, වණීය තියෙන්නේ තේජො ධාතුවෙයි කියල කිව්වොත්, වණීය තියෙන්නේ වායො ධාතුවෙයි කියල කිව්වොත් එහෙනම් වණීය හටගන්න සතර මහා ධාතුවම ඔන නෑ. එක ධාතුවක් ඇති නැත වණීය තියෙනවා. හයිඩ්‍රජන්, ඔක්සිජන් දෙකම ඔන නෑ, වතුර හැදෙන්න. සෝඩියම්, ක්ලෝරයිඩ් දෙකම ඔන නෑ ලුනු හදන්න. එකක තියෙනව කියල කිව්වොත්. ලුනු මේකෙයි තියෙන්නේ කියල කිව්වොත් අනිත් එක ඔන නෑ නේ. එහෙම වෙන්න නෑ. මේ දෙක එකතුවෙව්ව නැත හටගන්නු පලය. මේ හේතු තුන ඇති නැත හටගන්නු පලය දැකීම කියනව.

එහෙම නම් අපි මේ වැරැද්ද කරනවා. දැකීම මේ හේතුවකට අයිතියි කියලා වැරදි සංකල්පයක් ඇතිකර ගන්නවා. වැරැදි දෘෂ්ඨියක් ඇතිකර ගන්නවා.

එතකොට දැන් බලන්න. ඒ වැරැදි දෘෂ්ඨියෙන් මෙන්න මේ රූපය තමයි පෙනෙන්න කියල, අපි රූපයක් අල්ලගන්නොත්, ඒකෙ වැරැද්ද රූපයේ තෙවෙයි, අපේ දෘෂ්ඨියේ වැරැද්ද. දැන් මේ දෘෂ්ඨියෙන් මිඳෙන්න නැතිව ඒ වැරැදි සංකල්පය හදාගන්න නැතුව, රූපය උපාදාන කරගෙන, රූපයට ඇලිලා, රූපයෙන් තණ්හාව උපදවාගෙන රූපය අරහයා ඒ තණ්හාව තමයි සමුදය, මෙක තමයි දුකට හේතුව, ඒ නිසා හේතුව ඉවත් කරන්න ඔන, කියල හිතාගෙන රූපයේ සමුදය, තණ්හාව දුරු කරන්න කියල, රූපය අභිත්‍යය කිය කිය බැලුවට, රූපය අගුහය කිය කිය බැලුවට, රූපය අනාත්මය කිය කිය බැලුවට, දුකයි කිය කිය බැලුවට වැඩක් නෑ. රූපයට අසූවුනේ අපි වැරැදි සංකල්පයක් නිසා. සංකල්පය දුරුවුනොත්, වැරැදි දෘෂ්ඨිය දුරුවුනොත්, වැරැදි දැක්ම දුරුවුනොත්, රූපයෙන් මිඳෙන්න එතනයි. එහෙනම් දැන් අපිට පේනවා. තණ්හා සමුදය හටගන්න අපි හිතන නැතට වඩා වෙනස් තැනක් තියෙනව. දැකීම, ඇසීම, දැනීම, දැනගැනීම, මේ කරුණු ටික සිද්ධ වන්න කොහොමද, මෙතන කොහොමද දුක්ඛ ආයාසී සත්‍යය කියල කියන්නේ? සමුදය හටගන්න හේතු වෙන්න කොහොමද, මෙක හරියට නො දකින කොට. සමුදය කොහොමද නැවත නැවත දුකට හේතු වෙන්නේ? ඔන්න අපට විමසා බලන්න වෙන නැත මෙන්න මෙතනයි. එතන අපි හරියට මෙතෙක් කාලයක්, දැන් අවුරුද්දක් පුරාම ඇසූ ධර්මය ප්‍රගුණ කරල තිබුන නම් දැන් මේ වෙනකොට මේ යථාත්‍යයට ඇවිල්ල තියෙන්න ඔන. දැකීම කියන කාරණාව කෙබන්දක්ද කියල. ඒ තුළ කොහොමද අපි දුක කියල නම් කරන්නේ? ඒ දුක කොහොමද පිරිසිදු නො දකින නිසා සමුදය හටගන්නේ, නිරෝධය නො ලැබෙන්නේ, මග නො ලැබෙන්නේ? මෙතන පිරිසිදු දකිනකොට සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්න කොහොමද? නිරෝධය සාක්‍ෂාත් වෙන්න කොහොමද? මග වැඩෙන්න කොහොමද? එතන හොයල බැලුවොත් ඔන්න අපට හම්බවෙනවා, අර අපි මෙතෙක් දුකයි කියල බලපු දේට වඩා භාග්‍යවත්ම වෙනස් එකක්.

දුක්ඛායී සත්ත්ව කියල කියන්නේ අන්ත ඵතන ලබන අවබෝධයටයි.

කෙසේ නමුත් අපි හැම මොහොතකම අමතක නො කළ යුතුයි අපට යම් තැනකින්ද සමුදය හටගන්නේ, සමුදය පිණිස යමක් පවතිනව නම්, එය හඳුනා ගන්නට ඕන. ඒ සමුදය ප්‍රභාණය වෙන්නේ කොතනින්ද කියල එයද හඳුනාගන්නට ඕන. ඒ අවබෝධය ඇතුළත් මේ පිළිබඳව විමසන්නට ඕන, විමර්ශනය කරන්නට ඕන. දැකීම ඇහැ නොවේ නම්, රූපය නොවෙයි නම්, වක්ඛු විඤ්ඤාණය නොවෙයි නම්, මේ හේතු ඇති තැන මේ දැකීම කියල කියන කාරණාව කෙබඳු විය යුතුද? කෙසේ විය යුතුද? මෙක නමයි අපට දැන ගන්නා විස යුත්තේ සැලැවිත්ම.

අපි උදාහරණයක්, නිදර්ශනයක් හැටියට ගන්නොත්, අපිට මේ ඉදිරියේ තියෙන, අපි කපා කරන මේසය කියල කපා කරන මේ ගොතික වස්තුව, මෙහි අවයව හැටියට පාද හතරක්, කකුල් හතරක්, මේ තට්ටුවක් මෙන් මේ ටික එකතුවුනහම අපට පෙනෙන දෙයක් තියෙනව මේසෙයි කියල. ඒක අපි තව ටිකක් කපා කළොත්, මැටි ගුලියක් ගන්නහම කිසි වටිනාකමක් නැහැ. මැටි ගුලියෙ කිසි වටිනාකමක් නැහැ. හැබැයි ඒ මැටිගුලිය අපට වෙනත් හැඩයක් පෙනෙන විදියට ඒ මැටි ගුලියෙ වෙනසක් කළොත් දැන් අපිට වටිනාකමක් තියෙනව. මැටිගුලිය පෙනෙනකම්, ඒක දකිනකම්, කිසි වටිනාකමක් නැහැ. හැබැයි ඒකේ ආකෘතිය වෙනස් වුනහම අපිට පේනව මුවෙක්. ඇනෙක්, භාවෙක්. සමහර වෙලාවට ඇතිලියක්, වලඳක් කියල හිතෙන්න පුලුවන්.

දැන් බලන්න, පෙනෙන දේ ධාතුවද කියල. පෙනෙන දේ ධාතුවද? පෙනෙන දේ මැටිද? හොඳට සිසුම්ව නුවණින් අපේ පරික්ෂා කරල බලන්න දැන්. මැටි ගොඩක් හැටියට දකිනකොට කිසි තණ්හාවක් නැ. ආශාවක් නැ. වටිනාකමක් නැ. ඒ මැටි ගොඩේ ආකෘතිය, හැඩය වෙනස් වෙන කොට අන්න, පෙනෙන ස්වභාවය වෙනස්වුනා. පෙනෙන ස්වභාවය වෙනස්වුනා. ඒ පෙනෙන ස්වභාවය වෙනස් වෙන්න වෙන්න, වෙනස් වෙන්න වෙන්න, අපේ දැකීමද වෙනස් වෙනවා. දැකීම වෙනස් වෙන්න වෙන්න වටිනාකමද අඩු වැඩි වුනා. වටිනාකම වැඩි වෙන්න වෙන්න ඒ පිළිබඳව ජඤ්ඤාගය, කැමැත්ත ද වැඩි දියුණුවුනා. මැටි තිබුන තැන කිසි වටිනාකමක් පෙනුනෙ නැ. දැන් භාවෙක් හැටියට පෙනෙනකොට ඒ මැටි ටිකම, මුවෙක් හැටියට පෙනෙනකොට, දැන් අපේ ලස්සනයි. ගෙදර ගෙනියන්න හිතෙනවා. ගෙනිහිල්ල ලස්සනට පේන්න පෙනෙන තැනක තියන්නත් හිතෙනවා. ඒකට අනතුරක් නොවී ආරක්ෂා කර ගන්නත් ඕන. මේ වගේ කාය වාග් මනෝ ක්‍රියාකාරකම් ගොඩකුත් පේනව. මුවෙක්, භාවෙක් දකිනකොට. දැන් බලන්න, මුවෙක්. භාවෙක් කියල දකින්නේ මොකක්ද? අර එපා කියපු කිසි වටිනාකමක් නැති මැටිම හේ ඵතන තියෙන්නේ. දැන් බලන්න තණ්හාව උපන්නේ, වටිනාකම උපන්නේ මැටිවලටද කියල. එහෙම නැත්නම් අලුතෙන් පෙනුනු දේටද? අපි රූපවලා තියෙන්නේ, තණ්හා සමුදය ඉපදිලා තියෙන්නේ, ධාතුවටද, ඒ ධාතුව තිසා හටගන්න පෙනෙන ස්වභාවයටද? පෙනෙන ස්වභාවයටයි. එහෙමම අපි මෙන්න මේ පෙනෙන ස්වභාවය කියන එක තේරුම් ගන්න ඕන. **වක්ඛුං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙඨසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එතඨ නිව්සමානා නිව්සති. රූපං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙඨසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එතඨ නිව්සමානා නිව්සති.** අන්ත බුදුරජාණන් වහන්සේ ඇස කියල පෙන්නල තියෙන්නේ මොකක්ද? **සාත රූපං. පිය රූපං.** - පියවූ ස්වභාවයක්, මධුරවූ ස්වභාවයක්. අපි ඇහැ කියන්නේ ධාතුව කියල හිතන තාක් කල් ධාතුවෙන් මිඳෙන්නෙ නැ. රූපයයි කියල කියන්නේ සතර මහා ධාතුවයි කියල හිතන තාක් කල්, රූපයෙන් මිඳෙන්න බැ. අපි රූපෙට බැඳිලා. මධුර ස්වභාවයෙන්. පිය ස්වභාවයෙන් **රූපං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං** රූපය කියල පෙන්නල තියෙන්නේ පියවූ, මධුරවූ ස්වභාවයක්. දැන් බලන්න, මැටි ගුලිය පියවූ, මධුරවූ ස්වභාවයක් නෙවෙයි. ධාතුවේ ඇත්ත ඒකයි. නමුත් ඒ ධාතුවම වෙනස් ආකෘතියක් ගන්නහම අපට පියවූ මධුරවූ ස්වභාවයක්

මැවුනා. එතකොට ධාතුවේ ප්‍රිය ස්වභාවය, මධුර ස්වභාවය තියෙනවා නෙවෙයි. ඒකේ ආකෘතිය, හැඩය තුළ මධුර ස්වභාවය, ප්‍රිය ස්වභාවය කියන එක හටගන්න එකක්. දැන් භාවෙක්, මුවෙක්, ගෝනෙක් මැටිවල තියෙනව නෙවෙයි. - මෙන්න මේ ටික හොඳට තේරුම් ගන්න නුවණ ඔන.- දැන් මැටිගුලියක් හැටියට දකිනකොට පියරූපං සාතරූපං තිබුනේ නෑ. ඒ නිසාම තණ්හාව උපන්නේ නෑ. ඒත්, **රූපං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං එතෙථසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති. එතථ නිව්සමානා නිව්සති.** තණ්හාව උපදින්නේ කොතනද? තණ්හාව පටතින්නේ කොතනද?

දැන් බලන්න නිදර්ශණයන් එක්ක. ධාතුවද, පෙනෙන ස්වභාවයද, තණ්හාවට ආසන්න කාරණාව වෙලා තියෙන්නේ? එහෙනම් මේ ස්වභාවය හඳුනාගන්නේ නැතුව ධාතුවට, ධාතුවෙන් හටගන්න රූපයට, අපි අතින් වශයෙන්, දුක් වශයෙන්, අනාත්ම වශයෙන්, අශූභ වශයෙන් කොතෙක් බැලුවත් රුවටෙන නැත, මූලාවෙන නැත හසුවුනේ නැත්නම් දුක පිරිසිදු දැක්ක වෙන්නේ නෑ. දුක තමයි ඒකේ හම්බවෙන්නේ. නමුත් දුක්බ ආයාසී සත්‍යය හම්බවෙන්නේ නෑ. ඒ රූප අතින් අසාර අශූභ දුගඳ පිළිකුල් වශයෙන්, අතින් දුක්බ අනාත්ම වශයෙන් බලන එක මාගීයක් තමයි. හැබැයි ඒක මාගී ආයාසී සත්‍යයට නම් අයිති නෑ. එහෙනම් අපි තේරුම් ගන්න ඔන මාගී ආයාසී සත්‍යයට, චතුරායාසී සත්‍යයට එන්න නම් **පියරූපං සාතරූපං එතෙථසා තණ්හා උප්පජ්ජමානා උප්පජ්ජති.** තණ්හාව උපදින්නේ කොතනද කියලා බලන්ට වෙනවා. දැන් අපි අර ස්වරූපයට භාවෙක්, මුවෙක්, ගෝනෙක් කියන පැහැවීමත් එක්ක තණ්හාව ආශාව උපන්නහම අපි ඒක අල්ලන්න ගියහම දෝතට ගන්න ගියහම හම්බවෙන්නේ අපට මොකක්ද? පෙනෙන ස්වභාවය විතරක් නෙවෙයි. අතට අඟුවෙන්නේ මොකක්ද? ධාතුව. දැන් අපි රුවටුනේ ධාතුවටද? පෙනෙන්නාවූ ස්වභාවයටද? ස්වභාවයටයි අපේ ඇල්ම හටගන්නේ. නමුත් අපට අතට පත්වෙන්නේ මොකක්ද? ධාතුවයි. එහෙනම් අපි අපේ ධාතුව අපේ අතට එන්නේ කොතන රුවටිමෙන්ද? ස්වභාවයට රුවටිලා. දැන් රුවටෙන නැත, මූලාවෙන නැත, තණ්හාව උපදින නැත හඳුනාගන්නේ නැතුව අතට ගන්න රූපය, අතේ මේක කැඩෙනවා, බිඳෙනවා. නැසෙනවා, වැනසෙනවා, අතින් මේක කියලා කොට්ටර බැලුවත් සමූදය ප්‍රභාණය වෙනවද? දුක පිරිසිදු දකිනවද? නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙයිද? මාගීය වැඩෙයිද? වෙන්නේ නෑ.

එහෙනම් දැන් අපි මෙන්න මේ කියන ස්වභාවය, **රූපං ලොකෙ පියරූපං සාතරූපං** - රූපය කියන්නේ මොකක්ද? ඒ ප්‍රියවූ මධුරවූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත රූපය කියන්නේ මොකක්ද කියල අඳුනගන්නව. දැන් අපි රූපය කියන එක සතර මහා ධාතුවටම, සණ්ඩ දේකටම, සණ, ද්‍රව, තාප, වායු, මේ වටම, ඒ මතම රූපය කියන අදහස භාවිතාවට ගන්නොත් අපට මේ ගැඹුරු දහමට, දර්ශණයට එන්න බෑ. එහෙනම් මේ දහමේ රූප කියල කපා කරපු දේ හඳුනාගන්න මේ භෞතිකවූ ස්වභාවයෙන් එහාට යන්නාවූවක් බව. හැබැයි අපට මනෝමය වශයෙන් හෝ යම් රූපයක් ලැබෙනව නම්, එය ලැබෙන්න හේතුව මේ භෞතිකවූ දෙයයි. භෞතිකවූ ලෝකය තුළ යමක් යමක් නම් අපට මනෝමයෙන් ඉබේ මටන්න බෑ. අපට මනෝ පහසෙදි අපි දැනගන්න අරමුණ මෙහේ භෞතිකයෙන් අපිට ලැබිල තියෙන්න ඔන. පටිස සම්පස්සයෙන් පංචායතනයට ගැට්ට්ට අරමුණක් තමයි අපිට මනෝමයෙන් සිහි වෙන්නේ. මනෝ ධාතුව, ධම්ම ධාතුව, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුව කියන නැත දැනගන්න මෙහේ ගැටුන දෙයක්. හමුවෙට්ට දෙයක්. දැක්ක, අහපු, දැනුනු දෙයක්. ඒ නිසා මෙහේ නැහැ කියනව නෙවෙයි, මෙහේ අනුභූතිය යුතුයි කියනව නෙවෙයි, ධාතුව ගැන අපට සොයන්න වෙනව, විමසන්න වෙනව, මේ රුවටෙන්නාවූ ස්වභාවය හඳුනාගන්න. මේ ස්වභාවය මැවෙන්නේ මේ ධාතුව ඇති නැතියි. දැන් අපට පෙනෙන ස්වභාවය තුළ සැඟවිලා තියෙන්න ධාතුව, මුවෙක්, භාවෙක් කියල අපට පෙනෙන්නේ, පෙනෙන දේ තුළ පිටුපසින් ඉන්නේ, මැටි. දැන් ඉස්සෙල්ල මැටි කියල දකිනකොට කිසි වටිනාකමක් නෑ, කිසි තණ්හාවක් නෑ. දැන් මැටි කියන ධම්මාවය වැහිලා, භාවෙක් ජේතකොට මුවෙක් ජේතකොට, වට්ටවා. ආශාවක් උපදිනවා. දැන් එහෙනම් බලන්න, තණ්හාව ඉපද්ට්ට රූපය ධාතුවද

කියල. මේක එව්වර තකී කරන්න, වාද කරන්න දෙයක් නෙවෙයි. දැන් මේ තණ්හාව උපන්නේ මොහොතකට කලින් මැටිගලියක් හැටියට තියෙනකොට කිසි වටිනාකමක් නෑ. කිසි තණ්හාවක් උපදින්නෙ නෑ. නමුත් ඒක තුළ සිදුවෙව්ව් මේ වෙනස ආකෘතිය විතරයි. මේකෙ ආකෘතිය මෙහෙම වුනැයි කියල ඒකෙ වටිනාකම වැඩිවුනේ කොහොමද? එහෙනම් පෙනෙන ස්වභාවය වෙනස්වුනා. දැන් රූපය පිළිබඳව පෙනෙන ස්වභාවය වෙනස් වෙලා. දැන් අන්න ස්වභාවයෙන් අපිට යථාතථිය වැහිල ගියා. ධාතුව, මැටි, වැහුණා. දැන් අපි පෙනෙන දේට තමයි රුවටලා තියෙන්නෙ. තණ්හාව ඉපදිලා තියෙන්නෙ. එහෙනම් තණ්හාව ඉපදිව්ව **පියරූපං සාතරූපං**, මධුරවු ප්‍රිය ස්වභාවය කොතනද හටගන්නෙ? කොහොමද හටගන්නෙ? කියලා මෙන්න මේ නිදහීණයන් එක්ක තේරුම් ගන්න පුලුවන් නම් ඔබ ලොකු ජයග්‍රහණයක් ලබන්න පුලුවන්. මේ ධර්මතාවය ඇත්තක්මයි කියල. එහෙනම් අපි හැම තිස්සේම යමකට රුවටෙනව නම්, තණ්හාව, ආශාව උපදිනව නම් උපදින හැම වෙලාවකම අපි විමසිලිමත් වුනොත් මේ පෙනෙන දේටයි තණ්හාව, පෙනෙන දේ මැවිල තියෙන්නෙ මෙන්න මේ හේතු ටිකෙන්. හේතු ටිකේ වටිනාකමක් නෑ. අන්න ස්කන්ධ ටික අපිට හම්බ වෙනවා. ස්කන්ධ ටික. දැන් ස්කන්ධ ටික ඇති නැත අපිට මවල තියෙනව යමක්. රූප, වෙදනා, සංඥා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ මේ ස්කන්ධ පඤ්චකය මේ හේතු ඇති නැත, එකතු වෙව්ව නැත, නැති දෙයක් මවලා පෙන්නනව. දැන් ඒක ඒ මවන ස්වභාවය හෝ තිබෙන දේ වහන බව හෝ, මේ ස්කන්ධයන්ට හෝ ධාතුවට අයිති එකක් නෙවෙයි. වක්ඛු ධාතුවට, රූප ධාතුවට, වක්ඛු විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ, සෝත ධාතුවට, ගබ්ඳ ධාතුවට, සෝත විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ, සාත ධාතුවට, ගතධ ධාතුවට, සාත විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ, පිටිතා ධාතුවට, රස ධාතුවට, පිටිතා විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ, කාය ධාතුවට, පොට්ඨබ්භ ධාතුවට, කාය විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ, මනො ධාතුවට, ධම්ම ධාතුවට, මනො විඤ්ඤාණ ධාතුවට හෝ අයිති වුවක් නෙවෙයි.

මෙන්න මේ ඇත්ත වහලා නැති දෙයක් පෙන්නන එක අවිද්‍යාවේ ස්වභාවයයි. මේ මාත්‍යකාවම නැවත වතාවක් ලබන මාසෙ අපිට කථා කරන්න වෙනවා සබ්බාසව සූත්‍රයන් එක්ක. නැවත වතාවක් මේ ටික අහන්න ලැබෙනවා ඊට පෙර හුරුවක් වශයෙනුයි මේ කථා කරන්නේ.

අවිද්‍යාවේ ස්වභාවය තමයි තියෙන දේ සහවලා, නැති දෙයක් මවල පෙන්නන එක. තියෙන දේ නො දකින කොට, ඉබේමයි නැති දෙයක් පෙන්නන්නෙ. අනිත්‍යයි කියල නො දකින කොටම, නිත්‍යයි කියල පෙන්නල ඉවරයි. දුකයි කියල නො දකින කොටම සැපයි කියල අරගෙන. අනාත්මයි කියල නොදකින කොට ආත්මයි කියල ඉබේමයි අරගෙන තියෙන්නෙ. අශුභයි කියල නො දකින හැම මොහොතකම ශුභයි කියලමයි අරගෙන තියෙන්නෙ. එහෙනම් අවිද්‍යාවේ ස්වභාවය, වෙල මැද තියෙන්නෙ පඬයෙක්. පඬයා පඬයා හැටියට නො දකින නැත ඒ ඉන්නෙ මනුස්සයෙක් කියල හිතනව. ඉන්නෙ පඬයෙක්, පඬය පඬයා හැටියට නො දක්නා කම - ඔන්න අවිද්‍යාවේ එක ස්වභාවයක්. ඊලග එක තමයි - නැතිම දෙයක් පෙන්නනවා. මවලා පෙන්නනව, මනුස්සයෙක් විදියට. දැන් මනුස්සයා කියන නැතට ආවට පස්සෙ වටිනාකමක් තියෙනව. මනුස්සයා ගැන කථා කරන්න දෙයක් තියෙනවා - මනුස්සයා ලස්සනයි, මනුස්සයා හරි හොඳයි, මනුස්සයා හරි කැනයි, මනුස්සයා හරි තරකයි, ඒ මනුස්සයා මට ඇත්නම්, මට අයිති කර ගන්න පුලුවන් නම්, එහෙම නැත්නම් ඒ මනුස්සයා කොහොමද මැව්වෙ, දෙයියොද මැව්වෙ, බ්‍රහ්මයද මැව්වෙ, ඊශ්වරයද මැව්වෙ, ඉබේ හටගන්නද, කම්මෙන් හටගන්නද, කොහේ හරි ඉඳල ආවද, මෙයා මැරිල ආපහු කොහෙට හරි යනවද, මේ කියන තරමක් දිට්ඨාසව, කාමාසව, මේ ආශ්‍රව ධර්ම උපදින්නේ මනුස්සයා කියන දැනගැනීමට සාපේක්ෂතාව නේ. මනුස්සයා කියන දැනගැනීමට ආවට පස්සෙ මනුස්සයා ලග ගැන විවිධ දේ

තියෙනවා **1.01.37** සිහිකරන්න හිතන්න, ආශ්‍රව උපදින්න, කාම වශයෙන් දෘෂ්ඨි වශයෙන්. දැන්

මනුස්සයා කියල පෙන්නුවේ මොකක්ද අපිට. තියෙන දෙයක් නෙවෙයි. නැතිම නැතක, මනුස්සයෙක් නැතිම නැතක

මනුස්සයෙක්ව පෙන්නුවා. එතකොට මනුස්සයෙකු පෙන්නන්න, මවල දක්වන්න හේතු වුනේ, පඬයා ඇති තැන, පඬයාගේ ස්වභාවය නොදැක්ක කම. පඬයා පඬයා හැටියට දැක්කනම් ඒ දැකීම ම මනුස්සයෙක්ගේ නියත හැගීම උපද්දවන්න ඉඩ නෑ එනත. මනුස්සයෙක් නියත අදහස නුපන්න නම්, මනුස්සයා සුදුද කලුද, හොඳද, නරකද, යහපත්ද, අයහපත්ද, කොහේ ඉඳලද ආවෙ, පරලොව ඉඳල ආවද, පරලොවට යනවද, පයා මැව්වෙ කවුද, ඉබේ පහලවුනාද, මේ ප්‍රශ්න කිසිවක් නෑ. මේව ඔක්කෝම එකවරමයි බිඳවැටෙන්නේ. අන්න මේ දහිනිය ලැබුනොත් තමයි අපිට සක්කාය දෘෂ්ඨිය දුරුවුනා කියල කියන්නේ. සුද්ගල සංකල්පය බිඳ වැටෙන්න ඕන. සුද්ගල සංකල්පය බිඳ වැටෙනකොට දෘෂ්ඨි මත ගොඩනැගෙන කිසිම ආශ්‍රවයකට ඉඩක් නෑ. දිට්ඨාසව දුරු වෙනවා. සෝවාන් මාර්ගි ඥානය කියල කියන්නේ එතැනට. එතකොට මාර්ගි ඥානය කියල කියන්නේ අමුතු දෙයක් නෙවෙයි ඔය මවාගන්න ලෝකයක අතරමං වෙන එක නොවෙයි. නොයෙක් නොයෙක් දහින, රූප, ආලෝක දකින එක නෙවෙයි. මෙන්න මේ දහම දකින එකයි. පඬයා, පඬයා හැටියට දකින එකයි. දැන් මුවෙක්, ගෝනෙක්, හාවෙක් හැටියට දකින්නේ මවල පෙන්නපු එකයි. මැවුවෙ කොතනද, එහිත් මවුප් තැන තියෙන්නේ මොනවද, මැටි. ධාතු. දැන් ධාතුව, ධාතුව හැටියට දකින්න බැරි වෙච්ච තැන මැවුණු ස්වභාවයටයි අපි රැවටුනේ. එහෙනම් පෙනෙන ස්වභාවය යථාතීය නෙවෙයි. මනුස්සයෙක් කියල පෙනෙන ස්වභාවය යථාතීය නෙවෙයි. පඬයා ඇති තැනයි. ඇත්ත පඬයා. එහෙනම් අපි පඬයා ඇති තැන මනුස්සයෙක් කියල හිතාගෙන මනුස්සයා ගැන අනිත්‍යය බැලුවත්, මනුස්සයා දූකයි කියල බැලුවත්, මනුස්සයාගේ අනාත්ම බව බැලුවත්, මනුස්සයාගේ අශුභ බව බැලුවත්, වැඩක් වෙන්නේ නෑ මේ තැනි තැන ඇතිකරගන්න දෘෂ්ඨි ජාලයක් නිසා. එහෙම බලන එක මේ ආයී ගාසනයේ මාර්ගීය නෙවෙයි. ඒක මාර්ගීයක් වෙන්න සුලුවන්. මාර්ගී ආයී සත්‍යය වෙන්නේ නෑ. මාර්ගී ආයී සත්‍යයට වැටෙන්නේ මේ දකින දේ මොකක්ද කියල හරියට දැක්කොත්. එහෙනම් අපට අවසානයට ලැබෙන්න ඕන මොනවද? ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන. ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන. අපි මේ යමක් ස්කන්ධ ඇති තැන, ධාතු ඇති තැන, ආයතන ඇති තැන. මැවෙන ස්වභාවයට රැවටෙන්නේ නැත්නම් අපට අවසානයට ලැබෙන්නේ කුමක්ද? එනත නො රැවටුනොත්, එනත ඇති යථාතීය තමයි ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන. දැන් අපි මැටි, මැටි හැටියට දකිනකොට කිසි තණ්හාවක් නෑ. මැටිවලින් හාවෙක් මුවෙක් දකිනකොට තණ්හාව. එතකොට අපිට දැනෙන ස්වභාවය ධාතුව නොවෙයිද? ධාතුව ඇති තැන මැවෙන ස්වභාවයක් හැටියට මේක ගන්නේ. මේ ස්වභාවය මැවුනේ, මේන්න මේ නො වටිනා ධාතුව මතයි කියල අපි දැක්කොත් අපි මේකට ඇලුම් කරන්නේ නෑ. ඔබ හිතන්නකො මෙහෙම:- ඔබ කඩේකට සාප්පුවකට ගිහිල්ල යමක් මිලදි ගන්න වෙලාවට, ඔබ ගෘහ උපකරණයක් මිලදි ගන්න ගියත්, ලක්ෂණට පිළියෙල කරල තියෙනවා. කබඩ එකක්, අල්මාරියක්, මේසයක්, සුටුවක් වුනත් ලස්සනයි. හොඳට පොලිෂ් කරල තියෙනව. පේන්න තියෙනව. හැබැයි ඔබ ඒ පෙනෙන ස්වභාවයෙන් ඒකට රැවටෙන්න නෙවෙයි. මොකක්ද මේ ලිය? මේක හඳල තියෙන්නේ මොනවයිනද? හොසල බලනව. විමසලා බලනව. ඒක නිමාණය කරල තියෙන ලි වර්ගී අනුව තමයි මේක වටින එකක්. මේක හොඳ එකක් කියල අපිට පෙනෙන දේට රැවටුනොත් අපි මෝඩවුනා වෙනව. සමහර වෙලාවට බාල ලියකින් හඳපු දෙයක් ලස්සන කරල, විසිතුරු කරල තියෙන්න සුලුවන්. එහෙම ලස්සන කරල, විසිතුරු කරල තිබුණු දේට අපි රැවටෙනවා අර සාමාන්‍ය දැන් අපේ පින්වතුන්ගේ ගෙදරක මරණයක් වුනහම මිණි පෙට්ටියක් ගේනව, පණස්පන්දාහයි, හැටපන්දාහයි. ඔකෙ වටිනාකම කියද? රූපියල් හයදාහයි. ඒකෙ පොලිෂ් එකෙන් තමයි. තේක්කද, බුරුතද, නැඳුන්ද කියල කියන්නේ. ලියෙන් නෙවෙයි. එහෙම අන්දැකීමක් පහුගිය කාලෙ ලැබුණ අපිට වටිනාකමක් ගොඩනැගුන මනකු පිටින් පෙනෙන ස්වභාවයටයි. පෙනෙන ස්වභාවයටයි. අපි හැමදාම රැවටිලා තියෙන්නේ මේ පෙනෙන ස්වභාවයටයි. හැබැවට නෙවෙයි. යථාතීයට නෙවෙයි. හැම තැනකම වෙන්නේ මේකයි. ඒ නිසා දැන් අපි බලන්න මේ පෙනෙන ස්වභාවය මැවුනේ කුමකින්ද කියල. මැවුණු ස්වභාවය ගත්ත දෙයක් නෑ. අල්ලන්න දෙයක් නෑ. දැන් අපිට ප්‍රතිබිම්බය, හොඳට පිටමානවම පෙනෙනවා. හැබැයි, අල්ලන්න ගියහම අහුවෙන්නේ මොකක්ද? ධාතුවයි. වටිනාකමක් නැති ධාතුවයි හම්බවෙන්නේ. කවදාවත් අර ප්‍රතිබිම්බය අල්ලන්න සුලුවන්ද කාටවත්?

ප්‍රතිබිම්බය අල්ලන්න බෑ. සෙවනැල්ල අල්ලන්න කියල හැදුවොත් අහුවෙන්නෙ මොකක්ද? පොළොව අහුවෙන්නෙ, අපි තණ්හා කරල තියෙන්නෙ මොකටද? සෙවනැල්ලටයි. අනේ සෙවනැල්ල හරි හොඳයි, හරි සිසිල්, ඒ සිසිලක් දැනෙන, හොඳයි කියන හෙවනැල්ල අල්ලගන්න හැදුවොත් මහ පොළොව තමයි අහුවෙන්නෙ. ධාතුව තමයි අහුවෙන්නෙ. එහෙනම් දැන් තේරුම් ගන්න අපි තණ්හාව උපදින්නෙ කොතනද කියන කාරණාව. තණ්හාව උපදින තැන හඳුනගන්න කෙනාට තමයි තණ්හාව තැනි කරන්නත් පුළුවන් වෙන්නෙ. ඇයි? සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ තිරෝධායී සත්‍යයට ඒ ගැන දේශනා කලා. **වක්ඛුං ලොකෙ පියරුපං සාතරුපං එතෙවසා තණ්හා පහියමානා පහියති. එතථ නිරුප්පකමානා නිරුප්පකති. රුපං ලොකෙ පියරුපං සාතරුපං එතෙවසා තණ්හා පහියමානා පහියති. එතථ නිරුප්පකමානා නිරුප්පකති.** තණ්හාව නිරුධුවෙනවනම් නිරුධුවෙන්නෙ කොතනද? ප්‍රතිණුවෙනව නම් ප්‍රතින වෙන්නෙ කොතනද? මෙන්න දේශනා කරල තියෙනව. යම් තැනකද ප්‍රිය මධුර ස්වභාවය උපන්නෙ, ප්‍රිය මධුර ස්වභාවයෙන් දකින්නෙ යම් තැනකද, එතනමයි තණ්හාව දුරුකරන්න වෙන්නෙ. ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මධුර ස්වභාවයෙන් පෙනෙන මැවෙන දේ තුළ බන. ඒ මැවුණු ස්වභාවය තුළ සැඟවී ඇති ධාතුව, යථාභාවය, තේරුම් ගන්න නම් මෙතන තියෙන්නෙ මේකයි කියල මේක ලස්සනට තිබුනට මේක හදල තියෙන්නෙ බාල ලියෙන් කියල දැක්කොත් මිල දි ගන්නෙ නෑ, අත්හැරල එනව. මේ මැවුණු ස්වභාවය තුළ තියෙන්නෙ මේ ධාතුවයි කියල, මේ ස්කන්ධ ටිකයි, මේ ආයතනයයි, ස්කන්ධ, ධාතු, ආයතන දැන දැක ගන්නොත්, පෙනෙන ස්වභාවය තුළ රුවටෙන්නෙ නෑ. එහෙනම් දැන් අපට දුක වෙන්න ඕන මොකක්ද? දුක්ඛ ආයසී සත්‍යය වෙන්න ඕන මොකක්ද? අපි සැපයි කියල ගන්නෙ මොකක්ද? හොඳයි කියල ගන්නෙ මොකක්ද? දැන් බලන්න, ධාතුවද? ධාතුව තුළ මැවෙන ස්වභාවයද? එහෙනම් දැන් බලන්න තණ්හාවට ආසන්නවූ, සමුදය හටගැනීමට හේතුවූ කාරණාව කොතනද කියල බලන්න. මෙන්න මෙතන හඳුනගන්නොත් දුක්ඛ ආයසී සත්‍යය. එහෙනම් අපි දුකයි කියල කියන්න ඕන මෙන්න මේ ස්වභාවයටයි. දැන් මෙන්න මේ ස්වභාවයටයි අපි රුවටෙන්නෙ. මේ ස්වභාවය තුළයි සමුදය හටගන්නෙ. එහෙනම් දැන් අපට සමුදය ප්‍රභාණය කරන්න ඕන නම් මේ සැප වශයෙන්, ශුභ වශයෙන්, නිත්‍ය වශයෙන්, ආත්ම වශයෙන් පෙනෙන දේ නිරුධු කරන්නට ඕන. නිත්‍ය වශයෙන් පෙනෙන දේ පෙනෙන ස්වභාවය අනිත්‍ය බවට බලන්නට වෙනවා. සැපවූ ස්වභාවයක් හැටියට පෙනෙන දේ දුක් වූ ස්වභාවයක් කොට බලන්නට වෙනවා. ආත්ම වූ ස්වභාවයක් ලෙස පෙනෙන දේ අනාත්ම වූවක් කොට බලන්නට වෙනවා. ශුභ වූවක් කොට පෙනෙන දේ අශුභ වූවක් කොට බලන්නට වෙනවා. එහෙනම් දැන් ඔන්න අපට ඕන කරනවා අර කියපු තැනට යන්න. ආපහු මූලට යන්න වෙන්නෙ. මේ ස්වභාවය මැවුනෙ යම් හේතුවක් නිසා නම් අන්න ඒ හේතු දිහාවට අපට අවධානය යොමු කරන්නට වෙනවා. මේසය කියන ස්වභාවය අපට පෙනුනේ කකුල් හතරත් තට්ටුවත් ඇති තැනයි. මේ අවයව ටික ඇති තැනයි මේසය කියන ස්වභාවය අපට පෙනුනෙ. එහෙනම් ඒ ස්වභාවය නිත්‍යද, අනිත්‍ය කියල බලන්න වෙන්නෙ ඒ ස්වභාවය මැවීමට උපකාර වෙච්ච ඊට යටින් ඇති හේතු ටික බලන්න වෙන්නෙ. දැන් මේ අවයව ටික අනිත්‍ය නම්, අනිත්‍ය වූ හේතු නිසා නිත්‍ය වූ ඵලයක් ලැබෙන්න බෑ. මේ හේතු ටික දුක් සහිත නම් දුක් වූ හේතු නිසා නිදුක් වූ ඵලයක් ලැබෙන්න බෑ. මේ ටික අනාත්ම නම්, මේ කකුල් හතර තට්ටුව, අනාත්ම වූ හේතු නිසා ආත්ම වූ ඵලයක් ලැබෙන්න බෑ. මේ ටික අශුභ නම්, අශුභ වූ හේතු නිසා ශුභ වූ ඵලයක් ලැබෙන්න බෑ. එහෙනම් අපි ස්කන්ධ ටික, අනිත්‍ය දුක්ඛ අනාත්ම වශයෙන් බලනව නම් බැලිය යුත්තෙ මෙන්න මේ ස්වභාවය තේරුම් අරගෙනයි . මෙන්න මේ ස්වභාවය, රුවටෙන ප්‍රිය වූ මධුර වූ ස්වභාවය, තේරුම් අරගෙන, ඒ ස්වභාවය අනිත්‍ය බව, දුක් බව, අනාත්ම බව ප්‍රකට කර ගැනීම සඳහා මේ ධාතුව බලන්නට ඕන. මොකද අපට මේ පෙනෙන, මැවෙන ස්වභාවය තුළ ගවේශනයක් කරන්නට බැහැ. ප්‍රතිබිම්බය අපට පයෝගනයට ලක් කරන්න පුළුවන් දෙයක් නෙවෙයි, ඒක ඇති දෙයක් නෙවෙයි. මැවීමක් විතරයි. ස්වභාවයක් විතරයි මෙන්න මේ දකිනවා, අභනවා කියන ස්වභාවය තේරුම් ගන්න. ප්‍රතිබිම්බය කියන්නේ අපට අල්ලලා, පෙරලලා, හොයලා, කඩලා, බිඳලා, කැලිවලට වෙත් කරලා බලන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි. අපිට ඒකෙ අනිත්‍යය බලන්න පුළුවන් වෙන්නෙම ඒ ප්‍රතිබිම්බය හටගන්නු හේතූන්ගේ නිත්‍ය

අභිනාස භාවය බලලමයි. ප්‍රතිබිම්බය හට ගැනීමට හේතු වෙව්වි ධර්මයෝ. කණ්ණාඩිය බිඳෙනව නම්, රූපය වෙනස් වෙනව නම්, ආලෝකය නිවෙනව නම්, එහෙත්ම ප්‍රතිබිම්බයේ නිත්‍ය බවක් නැ. ඒ හෙත්ම දැන් අපි භාම තිස්සෙම හේතු ටික දුක් වශයෙන්, අභිනාස වශයෙන් අනාත්ම වශයෙන් බලන්නේ රුවටුනු තැන මොකක්ද කියල හඳුනගෙනයි. එතකොට අන්න ඒ නුවණ තිබුණොත් ඔබ දන්වා අර සතර නුවණ පෙර පසු නැතුවම ඒ එක්කම වැඩෙනවා. මෙන්න මේ ප්‍රිය ස්වභාවයෙන්, මධුර ස්වභාවයෙන් බලනකොට මේ තණ්හාව, ආශාව උපදිනවා. කෙලෙස් ඇති වෙලා මේ සසර දුක ඇතිවෙනව කියලත් දන්නවා. මේ මධුර ස්වභාවය, ප්‍රිය ස්වභාවය පෙනෙන දේ මේ ධාතුව හැටියට බලනකොට, ස්කන්ධ ආයතන හැටියට බලනකොට, ඒ මධුර ස්වභාවය, ප්‍රිය ස්වභාවය ඇසුරුකොට යම් තණ්හාවක් උපන්න නම්, එය ප්‍රභාණය වෙනවා. නිරුද්ධ වෙනවා. සමුදය ප්‍රභාණය වෙනවා කියන්නේ නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනවා. නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙනව කියන්නේ මගද වැඩෙනවා. මේ සතර නුවණමයි වැඩෙන්නේ. අන්න ඒක මාර්ගයයි. මාර්ගය චිත්තරක් නෙවෙයි, මාර්ග ආයාසී සත්‍යයයි. සතර නුවණම පෙර පසු නැතුව එක වර වැඩෙනව නම් ඒ මාර්ග ආයාසී සත්‍යයයි. එහෙම නැතුව අපි මොනව මොනව හරි කළාට අපි දුක් ගෙවා ගන්නවයි, නිවන් දකින්නවයි කියන කාරණාව ලැබෙන්නේ නැ. රුවටෙන්න එපා, මූලා වෙන්න එපා. රුවටිලා ඉන්නව නම් ඉක්මණින් නිදහස් වෙන්න. නාම ප්‍රමාද නැ. ඒ නිසා මේ ධර්මය බ ඇතුළත යම් යම් දේ නියාගෙන මෙක අහන නිසයි මෙව්වර මහත්සි වෙන්න වෙන්නේ. මේ කියපු කාරණා ටික තේරෙනව නම් මෙව්වරයි අපට අහල දැනගන්න තියෙන දේ. ඒ නිසා දැන් මෙන්න මේ ස්වභාවය තේරුම් ගන්න. දැන් හැම තිස්සෙම අපට හානා කරන්න වාඩි වූනහම ඇස් දෙක පියා ගන්නොත් මෙන්න පේන්නේ මේ ප්‍රිය වූ, මධුර වූ ස්වභාවයයි. දැන් බලන්න හොඳටම. ඇස් දෙක පියා ගන්න වෙලාවේ ඉඳල නොයෙක් වූ ප්‍රියවූ මධුර වූ ස්වභාවයෙන් යුතු රූප හමු වෙනවා. දැන් බලන්න රූප කියනකොට අර ධාතුවෙන් යුක්ත වූ තැනට යන්න එපා. රථ ගොරෝසු තැනට යන්න එපා. දැන් පෙනෙන ස්වභාවය බලන්න. දැන් මේ පෙනෙන ස්වභාවය තුළ අර භෞතික වස්තු කාරණාත් එක්ක රුවටුනා වගේම රුවටෙනවා. භෞතික වස්තු, කරනා ඇති තැන අම්ම කිව්ව වගේම මේ පෙනෙන ස්වභාවය තුළත්, හා මේ අම්ම හේ, මේ තාත්ත හේ කියන දැනගැනීම ඇතිවෙන්නේ නැද්ද? දැන් බලන්න දැනගැනීමේ පුද්ගල භාවයෙන් ගන්න බවම යි, මෙතැන වැරැද්ද. පඬයෙක් ඇති තැන මනුස්සයෙක් කියන ස්වභාවයෙන් ගන්නහම ඊට සාපේක්ෂකවයි, මනුස්සයාට සාපේක්ෂකවයි සියලු මතවාද ගොඩනැගුනේ. තණ්හාව, ද්වේශය, මේ විවිධ දේ උපන්නේ මනුස්සයාට කියල. දැන් පෙනෙන ස්වභාවය තුළ අපි මෙන්න මේ යථාර්ථය සිහිකොට බලන්න, නුවණින් මේ දහම අපේ පරික්ෂාකොට බලන්න, ඔබට පුළුවන්කම තියෙනව නම්, මෙන්න මෙක තමයි අපි දැනගන්න දහම, දැනගන්න දහමම, දකින දහම මෙකයි. මෙන්න මෙහි එළඹ සිටින්න පුළුවන් නම්, මෙහි නැවත නැවත, විමස විමස බලන්න පුළුවන් නම් ඔන්න අපි මාර්ගයේ ඉන්නව. මාර්ගස්ථයි. යම් දවසක මෙහි එළඹ සිටියොත්. අපිට හිතන්න සිහි කරන්න දෙයක් නැ. පෙනෙනකොටම මේ ස්වභාවයම දන්නවා. මෙක අභිනාසය කියල, අනාත්මය කියල, මේ පෙනෙන ස්වභාවයයි කියල බලන්න ඔන නැ. යම් ධර්මතාවයක් වේද, ඒ සැබෑ යථාර්ථයෙන්ම එළඹ සිටිනවා. අපි එදාට කියනව රහන්වූනා කියල. ඉතින් මෙන්න මේ කියන දහම යථාර්ථයයි අපි දකින්නට ඔන, දැනගන්නට ඔන. දැන් හැම තිස්සෙම බලන්න මෙහෙම බලනකොට ඔබට මේ ප්‍රිය ස්වභාවය හඳුනගෙන බැලුවොත් බලන්න ඒ එක්කම ක්‍රියාව තුළ අර සතර නුවණ වැඩෙන්නේ නැද්ද කියල. මේ පෙනෙන දේ ධාතුව. ධාතුව තුළ මැවුණු දේ මේ පේන්නේ. මනසින් නම් මනෝ ධාතු, ධර්ම ධාතු, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතු. මේ හේතු ඇති තැන මැවුණු දේ මේ. මැවුණු දේ මනෝ ධාතුවෙන්, ධර්ම ධාතුවෙන්, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවෙන් නොවේ. මේ හේතුව ඇති තැන මැවුණු දේ. ඒක මායාවක්. ඒක මනෝ ධාතුවට අයිති නැ, ධර්ම ධාතුවට අයිති නැ, මනෝ විඤ්ඤාණ ධාතුවට අයිති නැ. වෙන්කරන්න හොඳට.කරපු ගමන්ම මෙක මායාවක්, මේ පෙනෙන ස්වභාවයක් කියල දකිනකොටම ඔබෙන් දුරු වෙන්නේ මොකක්ද? පුද්ගල භාවය. ඒක වෙන් නොකළ හැම තැනකම ගොඩ නැගිල තියෙන්නේ පුද්ගල භාවය. පෙනෙන්නේම පුද්ගලයෙක් හැටියටයි. යමක් දෙයක් හැටියටමයි හසුවෙන්නේ. පුද්ගලයෙක් හැටියට, යමක් දෙයක් හැටියට නම් හාර ගන්නේ.

සක්කාය දෘෂ්ඨියට, ආත්ම දෘෂ්ඨියට ආව. ඒ දෘෂ්ඨිය මත අර මනුස්සය මැව්වද, දෙයියෝ මැව්වද, බ්‍රහ්මයා මැව්වද, ඊශ්වරයා මැව්වද, පෙර ලෝකෙක ඉඳල ආවද, මෙයා මරණින් පස්සෙ උපදිනවද, මරණින් මත්තෙ උපදින්නෙ නැත්ද, මෙයා ලස්සනයි, අවලස්සනයි, මේව අභිත්‍යයි. මේ මොනව හරි කථා කරන්න වෙන්නෙ මේ සුද්ගල භාවයෙන් භාරගන්නට පස්සෙ. යමක් දෙයක් හැටියට භාර ගන්නට පස්සෙ. දැන් යමක්, දෙයක්, සුද්ගල භාවයට පත් නොවෙන්න මේ මැවුණු ස්වභාවය, පෙනෙන ස්වභාවය ධාතුව නෙවෙයි ධාතු ඇති නැත මැව්ව්ව දේ. මේ අභිත්‍යවූ ධාතුව වෙනස් වෙනකොට අභිත්‍ය වෙනකොට මේ ධාතුවද අභිත්‍ය වෙනවා කියල බැලුව. අන්න අභිත්‍ය බව වගේම අභාත්ම බවත්. මේ හේතු නිසා හටගන්න දෙයක්, මැව්ව්ව දෙයක් කියල දකිනකොට ආත්ම නැ, අභාත්මයි. එහෙනම් මැව්ව්ව දෙයක්, පෙනෙන ස්වභාවයක් විතරයි. දැකීම දැකීමක්. දැනගැනීම දැනගැනීමක්. එව්වරයි. එහෙනම් හේතු නැති වෙනකොට නැති වෙනව කියල දකිනව නම් අභිත්‍යයි. අභිත්‍ය බව, අභාත්ම බව, මයි ප්‍රකට වෙන්නෙ. ධර්මභාවය. සුද්ගලභාවයෙන් ගැනීමක්, භාරගැනීමක් වූනේ නැ. සුද්ගල භාවයෙන් භාරගැනීමක් වූනේ නැත්නම් එතන තණ්හාවට ඉඩ නැ. තණ්හාව ප්‍රතිණවෙන්නෙ එතනමයි. දැන් හොඳට බලන්න, මනෝමය අරමුණු අරගෙන. ඇස් දෙක පියාගෙන මොහොතක් බලන්න. පෙනෙන රූපය අම්මා කියල ගන්නොත්, මැවෙන දේ තාත්තා කියල ගන්නොත්, මැවෙන දේ භාමුදුරුවෝ කියල ගන්නොත්, මැවෙන දේ ගෙදර කියල ගන්නොත්, ඒ ඇති වෙව්ව ආත්ම සංකල්පය, ඔන්න ආත්ම දෘෂ්ඨිය කියල කියන්නෙ මොකක්ද, සක්කාය දෘෂ්ඨිය කියල කියන්නෙ මොකක්ද කියල තේරුම් ගන්න. ලෝකෙ ගැටලන්න යන්න එපා. දැන් මේ පෙනෙන දේ ස්වභාවය මොකක්ද? මේ මායාව මොකක්ද? ප්‍රිය ස්වභාවය, මධුර ස්වභාවය මෙතන තේද තියෙන්නෙ. ඒ මධුර ස්වභාවය මැවුනෙ මේ ධාතුව ඇති නැත තේද. ධාතුව කියන්නෙ වහා බිඳෙන, අභිත්‍ය වූ ස්වභාවයෙන් යුක්ත වූවක් තේද. අන්න දැන් අපට අභිත්‍ය බව ධාතුවේ සොයනව නම් සොයන්න ඕන මෙන්න මේ මධුර ප්‍රිය ස්වභාවය හටගන්නෙ මෙන්න මෙතන. මේක තිරුධ කරගන්න, මේක නැති කර ගන්න, මෙහි ඇත්ත හොයන්න ඕන කියන පදනමේ පිහිටලා. ධාතුව හොයන්න. දැන් සතිපට්ඨාන සූත්‍රයේ ඒකට අපට බුදුභාමුදුරුවෝ සිමා පනවලා තියෙනව. දැන් අද දවසෙ රූප පිළිබඳව පයෝෂණයේ අත්තයට ගිහිල්ලා. දෙතිස් කුතප වශයෙන් බලනවා, නතර වෙන්නෙ නැ. ඒක රූප කලාප වශයෙන් බලනවා, කෙස්වල මෙව්වර මෙව්වර රූප කලාප තියෙනවා. රූප කලාපයක මේ පඨවි ධාතුව තියෙනවා. ආපෝ ධාතුව තියෙනවා. තෙජෝ ධාතුව තියෙනවා. වායෝ ධාතුව තියෙනවා. වණ්ණ ගන්ධ රස ඔජා තියෙනව. ශුඛාෂ්ඨක තියෙනවා, මේ ජිවිතිඤ්ඤා තියෙනවා. මේව මේව මේ රූප බලන ඒව දහක වශයෙන්, අෂ්ඨක වශයෙන් බෙද බෙද, බෙද බෙද අත්තයට යනව. දැන් රූපය මෙහෙම බෙද බෙද ගියාට කමක් නැහැ රූපය නම් අපට තණ්හාවට හේතු වෙලා තියෙන්නෙ. රූපය එහෙම බැලුවට කමක් නැ. එහෙනම් තණ්හාව දුරුවෙන්න ඕන. දැන් අපිට පැහැදිලි කරගන්න ඕන, තණ්හාව ආවෙ කොතනින්ද කියල. එන්නෙ කොතනද කියල. එතන තේරුම් අරගන්නහම හරි. දැන් කොහොමද බුදුභාමුදුරුවෝ ඒ ගැන දේශනා කරන්නෙ? ගොසානකොවා ගොසානවන්නෙවායිවා - ඔන්න ගව සාතකයෙක් හෝ සව සාතක අත්තෙවායිකයෙක් හෝ ගාවං වධිතවා - ගවයෙක් මරල, ජාතුම්මහාපපෙ බලසො පට්චගජිතවා - සතර මං හඳිසක ගවයෙක මරල, මස් කරල, දැන් මස් ගොඩවල් වෙන වෙනම තියල තියෙනව. දැන් මස්ස කියන සංඥාව මිසක්, ගවයෙක්ක කියන සංඥාව දැන් නැ. මස්ස කියන සංඥාව මිසක්, ගවයෙක්ක කියන, සත්තවයෙක්ක කියන සංඥාව දැන් නැ. මෙන්න මෙතනට එතනම් මේ ධාතුව බලන්න කියන්නෙ. අත්තයට යන්න නෙවෙයි. යමක් ඔබට මැවෙනකොට සුද්ගලභාවය. සුද්ගල ස්වභාවය මැවෙනව නම්, සුද්ගල භාවය, සත්වෙ භාවය මැවිල තියෙන්නෙ මෙන්න මේ ධාතුව තුළයි, තුළ තියෙන්නෙ ධාතුවයි කියල ඔබට පලඹ සිටි නුවණ තියෙනව නම් පෙනෙන නුවණක් තියෙනව නම් මේ පෙනෙන ස්වභාවය තුළ ඇත්තෙ පෙනෙන එහක ස්වභාවයක් විතරයි, ස්වභාවයෙන් මැවුනේ මෙන්න මේ ධාතුවයි කියලා ඔබට ස්වභාවයට නො රැවටී යථාත්මය පෙනෙන දවසක් එනව නම් එතනයි මේ බුදුභාමුදුරුවෝ දේශනා කරන්නේ. ඊට එහාට බලන්න ඕන නැ. ඉමෙ සාලි, ඉමෙ වීහි, ඉමෙ මුග්ගා, ඉමෙ මාසා, ඉමෙ තණ්ඩුලා' ති.

- ඇස් ඇති පුරුෂයෙක් ගෝතියකට අත දාලා මේ ඇල්, මේ වී. මේ මූං. මේ මැ, මේ තල, මේ සහල් කියල වෙන වෙනම අරගන්නව වගේ ඔබට පුලුවන් නම් මේ පෙනෙන දේ තුල ඇති යථාත්‍යය මෙන්ම මේකයි. මෙතන නියෝගෙන මෙන්ම මේවා, මේ ස්කන්ධ ටික. මේ ධාතුව. පෙනෙන දේට රුවටෙන්ම නැතුව ඒ මැවූ දේ, මෙන්ම මේ යථාත්‍යය ප්‍රකාශන රුකෙන්ම කියල මැව්ව්ව දේ අල්ලන්න ගියාට අනුවෙන්ම ධාතුවයි. ඇල්ලුවේ ප්‍රතිබිම්බය, අනුවෙන්ම කණ්ණාඩිය. සෙවනැල්ල අල්ලන්න ගියාට අනුවෙන්ම පොළොව. එහෙත්ම මේ පෙනෙන දේ කියන්නේ මායාවක්. අල්ලන්න පුළුවන් එකක් නෙවෙයි. ඇසුරු කරන්න පුලුවන් එකක් නෙවෙයි. ඒක ස්වභාවයක්. එතනයි තණ්හාව, එතන රුවටිමයි දුක. එහෙත්ම ඒ දුක හටගන්නේ මෙන්ම මේ හේතු නිසා. අන්න ස්කන්ධ ටික. ස්කන්ධ ටික දුක නමයි. හැබැයි දුක්ඛ ආයී සත්‍යය මෙතනයි. දැන් රහතන් වහන්සේට දුක්ඛ ආයී සත්‍යයයි. ස්කන්ධ ටික උත්වහන්සේට නාම නියෝගව. දුකෙන් මිදිල. දැන් තේරුම් අරගන්න රහතන් වහන්සේ මිදිව්ව්ව දුක මොකක්ද කියල. රහතන්වහන්සේ ඔය මායාවට රුවටෙන්ම නැ. පෙනෙන ස්වභාවයට රුවටෙන්ම නැ. ඒ දුකින් මිදිල උත්වහන්සේ. ඒ දුක නැති නිසා උත්වහන්සේට, සමුදයන් නැ. සමුදයන් ප්‍රභාණය වෙලා. නිරෝධයත් සාක්ෂාත් වෙලා, මාගීයත් වැඩිලා. එහෙත්ම තේරුම් ගන්න, දුකයි, දුක්ඛායී සත්‍යයයි කියන්නේ මොකක්ද කියල. දැන් අපි දුක්ඛායී සත්‍යය කිය කියා බලල නියෝගෙන මොකක්ද? දුකක් නමයි බලල නියෝගෙන. නමුත් ඒක දුක්ඛායී සත්‍යය නෙවෙයි. දුක්ඛායී සත්‍යය තේරුම් ගන්න නම්, මෙන්ම මේ ස්වභාවය තේරුම් ගන්න නම් ඔබ දැන් මේ මොහොතේ දභීතයකින් යුක්තයි. මාගීයට පැමිණි කෙනෙක් වෙනවා. දැන් ඉදිරියට නියෝගෙන් මේ කියන දේ පිළිබඳව ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක් හරි උපදිනව නම් අපායෙ යන කෙනෙක් නෙවෙයි. ප්‍රේම මාත්‍රයක්, ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක් හරි නියෝගව නම්, ඇත්තම තේද, මෙහෙම මේ ස්වභාවයට තේද රුවටුනේ. මේ මැටි කියන තැන වටිනාකමක් නැ. නමුත් මේ මැව්ව්ව දේට නෙවෙයි මේ තණ්හාව උපන්නේ. සල්ලි දිල මිල දි ගන්නේ. ගෙදර ගෙනියන්න. හොඳට පේන තැනක ප්‍රදභීතය වෙන්න නියන්න. ඒක කවුරුහරි කඩන්න බිඳින්න ගියොත් අඬ දබර කරගෙන හරි, කැති පොලු අරගෙන හරි ගහ මරාගෙන හරි ගැටෙමින්, මේ ඔක්කොම ක්‍රියාකාරකම් ගොඩ නැගෙන්න මේ ධාතුව නො දැක්ක නිසා තේද. පෙනෙන ස්වභාවයට තේද රුවටුනේ. පෙනෙන දේ ස්වභාවයක් විතරයි, ඇති දේ ධාතුව තේද. එහෙත්ම මෙහෙම වෙනව තේද. මේ ස්වභාවයට රුවටෙන්ම නිසා තේද සමුදය. ඒ නිසා තේද මේ කෙලෙස් ඉපදිලා දුක සසරෙ එන්නේ. දැන් මේ ස්වභාවයට නො රුවටෙන්ම මේ සමුදය ප්‍රභාණය වෙලා, කෙලස් දුරුවෙලා, නිරෝධය සාක්ෂාත් වෙලා. මාගීය වැඩෙනවා තේද. මෙන්ම මේ ශ්‍රද්ධා මාත්‍රයක් ඔබට නියෝගව නම් ඔබ වාසනාවන්තයෙක්. ශ්‍රද්ධානුසාරියෙක්. දැන් ඔබ ඒක ක්‍රියාවට නගනව නම් යමක් පෙනෙන ස්වභාවය තුල රුවටෙන්ම තුනුව, "මේ පෙනෙන ස්වභාවයක්, මේ ස්වභාවය තුල නියෝගෙන මෙන්ම මේ ස්කන්ධ ටික. මෙන්ම මේ ධාතුව, මේ ආයතන, ඇතුළතින් සැගවිල නියෝගෙන. නොපෙනෙන දේ, වැහිල නියෝග දේ ගැන යථාත්‍යයෙන් බලනව නම් ඔන්න ඔබ සමුදය ප්‍රභාණය කරමින්, නිරෝධය සාක්ෂාත් කරමින්, මාගීය වඩන කෙනෙක්. ඔබ ධම්මනුසාරී කියල කිව්ව හැකි. යම් දවසක මෙන්ම මේ යථාත්‍යය පසක් කරගෙන මේ සක්කාය දෘෂ්ඨිය ආත්ම පුද්ගල දෘෂ්ඨියට නො වැටෙන්නේ ඔබට පත්වුනොත් ඵලස්තයෙක් ඔබට පත්වෙනවා. ඉතින් මේක මේ ජීවිතයේ ලැබිය යුත්තක්. ඉතින් අපට කරන්න පුලුවන් දේ සියල්ල දැන් කර හමාරයි. තව දුරටත් අපි කතා කලත් මේ ටික නමයි කියන්න නියෝගෙන. මීට වඩා කියන්න ක්‍රමයක් නැ. ඉතින් මේ ටික ප්‍රයෝජනයට ගන්න. මේ ටිකෙන් අවශ්‍යතාවය ඉෂ්ඨ කරගන්න බලන්න. මේ යථාත්‍යය තුල, මේ ජීවිතය තුල, මේ වසරේ මේ වෙසක් පෝය උදාවෙන්න කලින් මේ සියල්ල නිමා කර ගන්න අපි කවුරුත් අධිෂ්ඨාන කර ගන්න. දැන් බුදුරජාණන් වහන්සේගේ මෙන්ම මේ උතුම් දේශනාව අපි තේරුම් ගත්ත ඔහු. හොඳට මේ නිදර්ශන ටික, මේ උපමා ටික, අමතක වෙන්න නොදි ඒ ටික හොඳට හඳුන ගන්න. මැටි කියන ස්වභාවය තුල මැවෙන දේ. මැවිල පෙන්නන මායාවට තේද අපි රුවටිලා නියෝගෙන. පෙන්නන ස්වභාවයට තේද අපි මුලාවෙලා නියෝගෙන කියලා හඳුනගන්න. එතකොට අපිට මෙන්ම මේ ස්වභාවය හඳුනගන්න අපට සංඛ්‍යා කියන ධර්මය, ජරා මරණය, අප්‍රියයන් හා එක්වීමේ, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීමේ, බලාපොරොත්තු දැ නොලැබීම ආදී මේ

දුක්ඛායී සත්‍යය මේ සියල්ලක්ම මේ දැක්ම මත අපට හඳුනාගන්න පුළුවන් වේවි. මේ සියල්ලම මේ දැක්ම මේ දැනීමය තුළ හඳුනා ගන්න පුළුවන්. මෙහෙම බලනකොට, මේ මේ දුක් වලින් මිදිල නේද කියන අවබෝධයක් තියෙනව. සෝක, පරිදෙව, දුක්ඛ දොමනස්සයන්ගෙන් මිදෙනව නේද මේ කියල අවබෝධයක් ඇති බවට දැක්මක් එකවරම ලැබෙනව අපට. අප්පියෙහි සම්පයොගො, පියෙහි විප්පයොගො, යම්පිච්ඡං න ලගිති. තම්පි දුක්ඛං, දැන් බලන්න, මැව්ව්ව දේ මධුර ස්වභාවයෙන් ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් පෙනුණු දේ, ඊට රුවට්ඨා අල්ලන්න, ස්පඨි කරන්න ගියොත් හම්බවෙන්නෙ කැමැති දේද? අකැමැති දේද? ප්‍රතිබිම්බය ලස්සනයි හොඳයි කියල අල්ලන්න ගියොත් කණ්ණාඩිය තමයි අහුවෙන්නෙ. ආශාවෙන් බැඳුණු රූපය අල්ලන්න හම්බවෙන්නෙ නෑ. එහෙනම් දැන් අපි යම් තැනකට ආශාවෙන් බැඳෙනකොට පුද්ගල භාවයෙන් දකිනකොට ඒක අල්ලන්න ගිය තැන අපට අහුවෙලා තියෙන්නෙ කැමැති දේ නොවෙයි, අකැමැති දේට මයි, අපට යමකට කැමැත්ත උපන්න නම් ඒ කැමැති දේ අල්ලන්න හැදුවට අහුවෙන්නෙ මොකක්ද? එපා කියපු අකැමැතිම දේ. එහෙනම් අපි හැම තිස්සෙම අප්පියෙහි සම්පයොගො දුක්ඛො. අප්‍රිය චු, අමනාප චු, අකැමැති දේට තමයි දැන් මේ අගූහ කසක් උරුමවෙලා තියෙන්නෙ ඇයි. මේ රූපයට කවුරුවත් කැමැති නෑ නේ. නමුත් මේ කස පරිහරණය කරන්න වෙලා තියෙන්නෙ ඇයි? අපි රුවටෙන්නෙ මෙන්න මෙතන. ධාතුචක්, අප්‍රියයන් හා එක්වෙන්න වෙලා. ඊළඟට ප්‍රිය ස්වභාවයෙන් මධුර ස්වභාවයෙන් අපට හම්බවුනා කියල එක අතකට සතුටුවුනත්. එහෙනම් අපට කොයි වෙලාවෙන් කැමැති දේ නො ලැබීමෙන් අකැමැති දේ ලැබීමෙන් දුකට අපි තිරන්තරවම පත්වෙලා තියෙනවා. දැන් මෙන්න මේ කියන දුක්ඛලට පත්වෙන්නෙ නැහැ අපි මේ ධර්මතාවය හටගන්න නම්. හේතු, මේ ස්කන්ධයෝ ඇති තැන මෙ බඳු ස්වභාවයක් මැව්ල තියෙනව. මේ ධාතුව ඇති තැන මෙ බඳු ස්වභාවයක් මැව්ල තියෙනව. මේ ආයතනය උපන් තැන මෙ බඳු ස්වභාවයක් මැව්ල තියෙනව. දැන් මැවුණු ස්වභාවය හේතු නෙවෙයි. අර පසුගිය කාලේ ඔබට අසන්නට ලැබුන අපේ සුදස්සන භාමුදුරුවන්ගේ ධර්ම දේශනාව අපට ගුවන් විදුලියෙන්. හොඳ ලස්සන උපමාවක් උන්වහන්සේ කලා. සිතින්, නේකොලන්, උනුවතුරන්, ඉගුරුන්, මේ හේතු එකතු වුනහම නේ එකක් හම්බ වෙනව. දැන් නේ එක කියල එකක් කොහෙවත් තිබුනෙ නෑ. නේ එක කියන්නෙ උනුවතුරන් නෙවෙයි. නේ එක කියන්නෙ තේකුඩුන් නෙවෙයි. නේ එක කියන්නෙ සිතින් නෙවෙයි. නේ එක කියන්නෙ ඉගුරුන් නෙවෙයි. මේ හේතු එකකවත් නේ තිබුණෙ නෑ. නේ එකක් තිබුනෙ නෑ. නේ එකක් නොවු හේතු එකතු වුන තැන පෙර නොතිබ්ව්ව යමක් හටගෙන තියෙනව. පෙර නොතිබු යමක් හටගෙන තියෙනව. නේ එකක් කියල හේතු මේ එකකවත් තිබුනෙ නෑ. හේතු හතරෙම තිබුනෙත් නෑ. නමුත් මේ හතර එකතු වෙනකොට, සිතින්, නේකොලන්, උනුවතුරන්, ඉගුරුන්, එකතු වෙව්ව්ව තැන පෙර නොතිබුණු නේ එකක් අපට ලැබ්ල තියෙනව. දැන් අපි නේ එක කියල කියන්නෙ ඉගුරු නෙවෙයි. නේ එක කියල කියන්නෙ සිති නෙවෙයි. නේ එක කියල කියන්නෙ උනුවතුර නෙවෙයි. නේ එක කියල කියන්නෙ තේ කුඩු නෙවෙයි. දැන් නේ එක කියන ධර්මතාවය අපට හම්බ වෙන්නෙ නෑ මේ හේතු නැතුව. හැබැයි නේ එක ඒ හේතු එකකටත් අයිතින් නෑ. දැන් මේ නේ එක නේකොලවලටයි අයිති, මේ නේ එක උනුවතුරටයි අයිති, මේ නේ එක ඉගුරුවලටයි අයිති, මේ නේ එක සිතිවලටයි අයිති, කියල කියන්න බෑ. මේ හේතු ඇති තැන පෙර නොතිබීම හටගන්න දේ නේ එක. දැන් අපි තණ්හා කරල තියෙන්නෙ මොකකටද? මේ හේතුවකට අයිති නැති, ඒත් හේතු ඇති තැන හටගන්න දේකටයි. සංඛත කියල කියනව. පෙර නො තිබීම හටගන්න දේකට. දැන් නේ එකක් කියල එකක් සිතිවලටත්, නේකොලවලටත්, උනුවතුරවලටත්, ඉගුරුවලටත්, තිබුනෙ නෑ. පෙර කොහේ හරි තිබ්ව්ව එකක් මෙතෙක්ට ආවත් නෙවෙයි. මේ හතර එකතු වෙන කොට පෙර නො තිබුණු දෙයක් හටගන්න. සංඛත කියන්නෙ ඒකටයි. සංඛත - පෙර නො තිබීම හටගන්න. දැන් මේ පෙර නො තිබීම හටගන්න දේ කොහේ හරි ඉඳල ආවත් නෙවෙයි. කොහේටත් යනවත් නෙවෙයි. හේතු තිසා හටගන්න දේ හේතු නැතිවෙනකොට ම නැති වෙනවා.මයි නැති වෙන්නෙ. දැන් බලන්න තණ්හාව ආව නේ එකට. නේ එක රසයි, නේ එක ගුණයි, නේ එක තිරසයි, නේ එක කහටයි, එක එක දේවල් නේ එක ගැන කථා කරන්න පුළුවන්, ලෝහ සහගතව හා ද්වේශ සහගතව. දැන් ලෝහ සහගතව, ද්වේශ සහගතව නේ එකට සාපේක්ෂකවයි. නේ

එක කියන්නෙ මේ හේතු හතරටම අයිති නැති දේ. නේ එක මේ හේතුවට අයිතියි, මේ හේතුවට අයිතියි කියල කාටවත් කියන්නට බෑ. හැබැයි මේ හේතු නැතුව නේ එකක් කියන එකක් හම්බ වෙන්නෙත් නෑ. මේ හේතු හතරම ඇති නැත, නේ එකක් කියල දෙයක් මැවෙනව, හටගන්නව. දැන් අපි සිතිවලට, තේකොලවලට, උනුවතුරවලට, ඉගුරුවලට තිබුණු තණ්හාවක් ආසාවක් නේ එකටත් තියෙනව. එහෙනම් දැන් අපි තේරුම් ගන්නොත් මෙන්න මේ හටගන්න දේ මේ හේතු නිසා හටගන්න. ජාති. මේ හේතු වෙනස්වෙනකොට හටගන්න දේ වෙනස්වෙනවා. හේතු නැතිවෙනකොට හටගන්න දේ ද නැතිවෙනවා. මෙය බලන්න පුලුවන් වෙන්න ඔන. ජරා මරණය හඳුනාගන්න පුලුවන් වෙන්න ඔන. දැන් යම් යම් හේතු නිසා යමක් මැවෙනව නම් මේ හේතු නැතිවෙනකොට නැති වෙනව. දැන් හැම තිස්සෙ ම මේ කියන හැම දහමක් ම මනසට සම්බන්ධ කරල බලන්න උත්සාහ කරන්න. සිතේ මැවෙන රූප ගැන බලන්න. අපි ඊයෙ දැකපුවා. අද එනකොට දැකපුවා, අහපුවා පිළිබඳව දැන් අපට වින්න රූප එනවා. මෙන්න මේ තුළ බලන්න මේ ධාතු ඇති නැත හටගන්න දේ නේද මේ. තිතර ආශ්‍රවයට ඉඩ නෑ. ඇයි දැන් මේ යථාත්‍යය නො දැක්ක නැත අර මම කිව්වා නේ අවිද්‍යාවේ ස්වභාවනා දෙකක්. යථාත්‍යය වැහුණු නැත නැති දෙයක් මවලා පෙන්නනව. මෙන්න මේ යථාත්‍යය නො දැක්ක නැතම ඔබට පෙන්නන්න මේ අර අරෙහෙ හිටපු එක්කෙනා, ඊයෙ හම්බ වෙව්ව එක්කෙනා, අද දැක්ක කෙනා. කවුරු හෝ අපි අතීතයේ ආශ්‍රය කරපු කෙනෙක් තමයි මනක් කරල දෙන්නෙ. ආශ්‍රවය කියන්නෙ ඒකයි. ආශ්‍රවය. අවිජ්ජා සමුදයෝ ආසවා. හැම මොහොතකම ආශ්‍රවය. දැන් ඒ ආශ්‍රවයට ඉඩ නෑ මෙන්න මේ හේතු ඇති නැත මැවුන මේක, මේ මැවිල පෙනෙන ස්වභාවය මේ හේතු එකකටවත් අයිති නෑ. මේ හේතු ඇති තාක් පවතිනවා. මේ හේ, වහා බිඳෙන අතිත්‍යවූ ධර්මයෝ මේ ධර්මයෝ මෙතනම නිරුධ වෙනකොට මේ හටගන්න මේ පෙනෙන ස්වභාවයද නැතිවෙලා යනව නේද. මේ පෙනෙන ස්වභාවය අතිත්‍යය නේද කියල . තිතරම පෙනෙන දැනෙන ස්වභාවයේ අතිත්‍යය බලන්නෙ. ඒ පෙනෙන දැනෙන ස්වභාවය මෙන්න මේ හේතු නිසා ඒ හේතූන් අතිත්‍යය. ඒ හේතු අතිත්‍ය වෙනකොට මේ පෙනෙන දේන් අතිත්‍යය නේද කියල හේතුවත්, එලයත් දෙකේම අතිත්‍ය බලන්න. එනකොට ඔබ මෙන්න මේ යථාත්‍යවාදි දහම දකිමින් පුද්ගල භාවයෙන් භාරගැනීමක් නො කොට සක්කාය දෘෂ්ඨියට නො පැමිණ, පුද්ගල සංකල්පයට නො පැමිණ, කාමාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව, හවාශ්‍රව දුරු කර මේ ටික දැනගන්න කියල කාමාශ්‍රව දුරුවුනේ නෑ තවම. කාමරාගය දුරුවුනේ නෑ. ව්‍යාපාදය දුරුකළේ නෑ. හවාසාව දුරු කළේ නෑ. කාමාසව, හවාසව, අවිජ්ජාසව තව එහෙමම තියෙනවා. දිට්ඨාසවය දුරුවෙනවා. දැන් ඔබට ක්‍රමය, න්‍යාය, පිළිවෙත තියෙනවා කාමාශ්‍රව, අවිජ්ජාශ්‍රව, හවාශ්‍රව දුරු කරන්න. දැන් ඔබ දන්නවා කාමාශ්‍රව එන්නෙ කොතනින්ද කියල. මේ යථාත්‍යය නො දැක්කොත් මේ මැවුණු ස්වභාවයයි, මේ මැවුණු ස්වභාවය මෙන්න මේ ධාතු ඇති නැතයි ධාතුවද අතිත්‍යය. ඒ අතිත්‍යවූ ධාතුව ඇතිවෙනකොට මෙතන මේ පෙනෙන දෙයත්, මේ ස්වභාවයත් අතිත්‍යය කියල නො දන්න නැත, නො දැක්ක නැත, මනක් කරල දෙන්නෙ පුද්ගලයෙක්ව. ඊයෙ හම්බවෙව්ව කෙනෙක්. අද හම්බවෙව්ව කෙනෙක්, අරෙහෙ ඉන්න කෙනෙක්, පුද්ගල භාවයක්මයි මතුකරල දෙන්නෙ. ආශ්‍රවයක්මයි, පෙර ඇසුරක්මයි සිහි කරල දෙන්නෙ. කාමාසවය. දැන් කාමාසවය දුරුවෙන බව දන්නව මෙතේන මෙහෙම බලනකොට කාමාසවය ඇතිවෙන්න නෑ කියල දන්නව. එහෙනම් එයා නැවත නැවත උත්සාහයෙන් වියරියෙන් මේ හමුවෙන හමුවෙන ධර්මතාවය නිරෝධයට බලන්න පුරුදු කලොත් නිරෝධයට හිත පුරුදු කලොත් ඔන්න කාමාසවයට ඉඩ නෑ. නූපත් කාමාසවය නූපදිනවා. උපත් කාමාසවය දුරු වෙනවා. නූපත් හවාසවය නූපදිනවා. උපත් හවාසවය දුරු වෙනවා. නූපත් අවිජ්ජාසවය නූපදිනවා. උපත් අයිජ්ජාසවය දුරු වෙනවා. එනකොට එයාට පේන්නෙ මොකක්ද? ඉදං දුක්ඛන්ති යොතිසො මනසිකාරං - මේ උපන්නෙ දුකයි කියල යොතිසොමනසිකාරය1.37.41

